БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 39 (10407) | 1964 оной февралиин 15, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Февралиин 13-най үдэшын заседани дээрэ иимэ нүхэд [хэ]лэлээ: Н. Ф. ПРОКОПЕНКО (Белоруссиин ССР-эй Слуц[кын] колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин началь[ни]к), И. Г. КЭБИН (Эстониин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи сек[ре]тарь), Ф. С. КОЛОМИЕЦ (КПСС-эй целиннэ крайкомой [нэгэ]дэхи секретарь), А. В. ГЕОРГИЕВ (КПСС-эй Алтайн [х]изаарай крайкомой нэгэдэхи секретарь), В. И. КУЗНЕЦОВ [...]ртаабха ургуулгые үргэлжэдэнь оньһожоруулха талаар [...]нануудые туршадаг центральна станциин звеньевой, [Мо]сковско область).

Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолой проектые [...]дхэхэ комисси нүхэр И. П. Воловченко түрүүлэгшэтэй[...] Пленум һунгаба.

1964 оной февралиин 14-дэ КПСС-эй Центральна Коми[те]дэй Пленум Кремлиин съезднүүдэй Ордон соо хүдэлмэреэ [үр]гэлжэлүүлбэ.

Үглөөнэй заседани дээрэ Пленумдэ хабаадагшадай зүг[...] халуунаар угтагдан, КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секре[тарь], СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр [Н.] С. ХРУЩЕВ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсахын тула союзна рес[пуб]ликануудай компартинуудай ЦК-гай, партиин обком бо[лон] крайкомуудай соёл сурталай асуудалнуудые даадаг сек[ре]тарьнууд, партиин промышленна обкомуудай нэгэдэхи сек[ре]тарьнууд, партиин горкомууд болон горрайкомуудай, пар[тий]на комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнууд, партийна орга[ну]удай таһагуудые даагшанар, соёл сурталай таһагуудые даагшанар, тэдэнэй орлогшонор, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-гай лекторскэ бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, Советскэ Армиин ба Далайн Сэрэгэй Флодой, хилэ сахидаг сэрэгшэдэй политическэ хүдэлмэрилэгшэд, союзна республикануудай ЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарьнууд, соёл сурталай асуудалнуудые даадаг секретарьнууд, ажалшадай депутадуудай областной болон хизаарай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, республиканска, областной, хизаарай партийна газетэнүүдэй редакторнууд, союзна республикануудай телеграфна агентствэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, хэблэлэй, радио-дамжуулгын, телевидениин, кинематографиин талаар союзна республикануудай министрнүүдэй соведүүдэй гүрэнэй комитедүүдэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, профсоюзуудай республиканска соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, профсоюзуудай ЦК-гай түрүүлэгшэнэр, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ниитын эрдэм наукануудай академиин, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна дээдэ һургуулиин, СССР-эй Наукануудай академиин гуманитарна институдуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, партийна дээдэ һургуулинуудай директорнүүд, Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, культурын, дээдэ ба дунда тусхай һуралсалай министрнүүд, союзна республикануудай гэгээрэлэй министрнүүд, үнинэй большевигүүд, центральна газетэ, журналнууд болон хэблэлэй редакторнууд, министерствэнүүдэй, гүрэнэй комитедүүдэй, центральна ведомствэнүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай аппарадай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд нэмэжэ уригдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай ФЕВРАЛИИН ПЛЕНУМДЭ ХАБААДАГШАД ХӨӨРЭНЭ:

В. А. СВЕТЛИЧНЫЙ— Социалис Ажалай Герой, Кубаниин тракторнууд болон хүдөө ажахын машинануудые туршаха научно-шэнжэлэлгын институдай звеное даагша механизатор:

— Коммунис партиин ЦК-гай декабриин болон февралиин Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүд хүдөөгэй ажалшадта шэнэ амжалта туйлаха үргэн зам нээжэ үгэхэ. Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо, тэрээндэ хими нэбтэрүүлхэ гээшэ бүхы зүйлэй продукци улам бүри элбэгээр абаха угаа ехэ арга боломжо бии болгожо үгэхэ байна.

Хэрбээ минеральна болон органическа үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр хэрэглээд, газарай гектар бүхэниие бодолтойгоор эдлээд байгаа һаа, манай Кубаниин хара хүрьһэтэ эрхим һайн газар дээрэһээ үзэгдөөгүй үндэр баян ургаса хуряажа болохо юм.

Хүсэ эгээн лэ багаар гаргашалаад, хямда сэнтэй продукци элбэгээр абаха талаар манай оньһожоруулагдаһан комплексно звено нилээд ехэ дүршэлтэй болонхой.

Хүдөө ажахын гол тарилгануудһаа бидэнэр жэл бүхэндэ үндэр баян ургаса абадаг байнабди. Намарай шэниисын гектар бүриһөө 50 центнер хүрэтэр ургаса хуряагдана. Эндэ минеральна үтэгжүүлгэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байха юм.

Манай Кубаниин академик П. П. Лукьяненкын бии болгоһон «безостая-1» гэжэ сортын эрхим һайн шэниисые минеральна зүйлнүүдээр үтэгжүүлхэдэ илангаяа һайнаар ургадаг.

Саахарай свёкло тарихадаа шэнэ технологи хэрэглэжэ, буртаг үбһые химическэ аргаар усадхажа, тарилгые һайн үрэһөөр хэжэ, бүхы хүдэлмэридөө техникэ хэрэглэжэ, продукциин өөрынь үные горитойгоор хямдаруулһан байгаабди.

Свёкло тарилгые үргэлжэдэнь оньһожоруулха талаар олоһон дүй дүршэлөө бидэнэр хэнһээшье нюудаггүйбди. Аха дүү республикануудай свёкло таригшадта дүй дүршэлөө дамжуулан үгэхын тулада манай звеногой механизаторнууд Казахстан болон Киргизи ошожо ерэһэн байгаа.

Минеральна үтэгжүүлгэ, гербицидүүд болон бусад химикадуудые ехээр гаргагты, химиие нэбтэрүүлхэдэ хэрэгтэй болодог һайн техникэ олоор бүтээгты гэжэ минии нүхэдэй захиһан захяае промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ дамжуулхые хүсэнэб. Энээнэй түлөө хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд таанадта ехэ баясхалан хүргэхэл.

ТАСС-эй фотохронико.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ

[К]ПСС-эй Центральна Комитедэй [...] Пленум совет хүнүүдэй, [...] ороной гол анхаралда бай[...] Пленумэй трибунаһаа партий[на ор]ганизацинуудай хүтэлбэрилэг[шэд], министрнүүд, хүдөө ажахын [хүдэлмэ]рилэгшэд, эрдэмтэд, колхоз, [совхоз]уудай мэргэжэлтэд болон түрүүл[э]гэ хэлэһэн байна.

[Фе]вралиин 13-най үглөөнэй заседани[...] хара хүрьһэгүй нютагуудай [...] районуудай хүдөө ажахын [эрдэм]-шэнжэлэлгын институдай [дир]ектор **Е. Т. Вареницын** үгэ хэ[лэжэ] эхилһэн байна. Минеральна [болон] органическа үтэгжүүлгэнүү[дые] зүбөөр таараалдуулан хэрэглэхэ [...] тэрэ хэлээ. Намарай шэниисэ[...] тулада 3—4 тонно орга[номи]неральна холисонуудые газа[ртай] хүрьһэндэ оруулаад байхада [гектар] бүриһөө 4,5—5 центнер ороо[һо та]ряа үлүү ехээр абаха арга [боло]мжо гэжэ дүй дүршэл харуул[...]

[...] жэлнүүдтэ институдай [колле]ктив өөрынгөө хүдэлмэриие [...]өөрнь шэнэдхэн хубилгаа гэ[жэ Е.] Т. Вареница үргэлжэлүүлэн [...] Туршалга хэжэ байһан үй[лэдбэ]риин бүхы табан ажахынуу[дай] тарилгын талмайн хубаарилгада [...] хубилалта хэгдэһэн байгаа. [...]дэ намарай болон ороһото[й] ургамалнуудай эзэлдэг тал[майн] илангаяа ехээр үргэдхэгдэһэн [...] 1961 ондо институдай бүхы [ажахын]уудта дунда зэргээр гектар [бүри]һөө 13 центнер ороһо тарьяан [...]гдадаг байһан. 1962 ондо [...] центнер, харин 1963 ондо [...] гектар талмай дээрэһээ гек[тар] бүриин 19,3 центнер ороһо та[ряа] абтаа һэн. Бүхы дээрээ энэ [...] хоёр дахин ехээр ороһо та[ряа] абтаһан байгаа. Энэ хадаа эр[хим] һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ [...]татайгаар ургуулха, шухала [...] болохо үрэһэ хүрэнгэ ажа[ху]удта худалдаха арга боломжо [...] һэн.

[...] ургаса үгэдэг, үтэгжүүлгэ [...]хадэ ашатай сортнуудые [...]үүлэнгүйгөөр хүдөө ажахые [ашаг] ехэтэй болгохын аргагүй [...] Институдай селекционернүүд [хүдөө] ажахын ургамалнуудай 20 [...] сортнуудые гаргаһан байна. [...] сортнууд нютаг нютагуудта та[...]жа, хэдэн зуугаад мянган гек[тар] талмай эзэлдэг болонхой. Мү[нөө] болжо байгаа Пленумэй эхил[...] урда тээ «Немчиновский—766» [...]тэй, түргөөр эдеэшэдэг шэнэ [...] горох, «Московский-121» [...] нэрэтэй ешмээниие нютаг ню[тага]удта ургуулха тухай дурадхал [...]нуудые туршалгын гүрэнэй [коми]ссида дамжуулан үгэһэн байна.

Үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглээд [...] «Кунцевская-45» гэжэ нэ[рэтэй] намарай шэниисын сорт илан[гаяа] баян ургаса үгэдэг байха юм. [...]—30 тонно наг шэбхэ гэхэ гү, [...] компостнуудые, мүн 5—6 цент[нер] минеральна үтэгжүүлгэнүүдые [...]лаад байхада энэ шэниисэ үй[лэдбэ]риин эрхэ байдалда гектар бү[риһөө] 35—40 центнер ороһо та[ряа] үгэдэг байха юм. Зарим участ[огууд] дээрэ гектарай 50 гаран [цент]нер ороһо тарьяан абтаһан бай[на]. Мүнөө үедэ энэ сортын тарилга [...] хүрьһэгүй нютагуудай колхоз, совхозуудта ехээр таригдадаг болонхой.

Мал ажал хүгжөөхэ асуудалнууд тухай хэлэхэ зуураа, Е. Т. Вареница иигэжэ тэмдэглэбэ. Үнеэдэй һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ талаар академик Т. Д. Лысенкын хүтэлбэри доро хэгдэдэг хүдэлмэринүүд теоретическэ, мүн бодото ажал дээрэ улам бүри ехэ удха шанартай боложо байнхай. Ерэхэ жэлдэ Немчиновка гэжэ туршалгын ажахыда тоһолиг һүтэй үнеэдые суглуулан бүридүүлхэ хүдэлмэри түтэсхэгдэхэ байна. Һүн соо 4,5 процент, саашадаа 5 процент хүрэтэр тоһолигтой 4700—5000 литр һү үгэдэг үнеэдые баридаг болохо гэжэ найданабди гээд үгэ хэлэгшэ мэдүүлнэ. Немчиновкын ажахын фермэнүүд малай үүлтэр һайжаруулан олошоруулхын тулада джерсейскэ холимог үүлтэрэй 78 бухануудые колхоз, совхозуудта дамжуулан үгэһэн байна.

Газар тарьяалангай ургаса болон адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тулада химическэ бодосуудые хэрэглэхэ эгээл таарамжатай аргануудые зохёохо гээшэ институдай эрдэмтэдэй түрүүшын уялга мүн гэжэ Е. Т. Вареница үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлһэн байна.

Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ комсомолой дүүргэхэ үүргэ тухай ВЛКСМ-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь **С. П. Павлов** хэлээ.

Һүүлэй арбан жэлэй туршада соо хүдөөгэй комсомолшуудай зэргэнүүд 1 миллион хүнүүдээр олошорһон байна. Комсомолшууд-механизаторнуудай болон залуу мэргэжэлтэдэй тоо 3 дахин олон болоо. Хүдөөгэй залуу ажалшадай дүрбэдэхи хүн бүхэниинь дунда ба дээдэ һургуулитай болонхой. Энэ хадаа ехэ хүсэн гээшэ.

Залуушуулай эдэбхи үүсхэл бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэрэнэй анхаралые комсомолшууд-залуушуулай бригаданууд, звенонууд болон фермэнүүдэй дунда мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ элсүүлхэ шухала гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

Мүнөө үедэ комсомол хадаа залуу агрономууд, зоотехнигүүд, ветврачнуудые колхоз, совхозуудта һөөргэнь эльгээхэ асуудалда онсо анхарал хандуулна. Комсомолшууд хүдөөһөө тэрьелһэн залуушуулай шалтагаануудые элирүүлнэ. залуу нүхэдтөө өөһэдынгөө хэһэн алдуу эндүүнүүдые заһахадань туһалдаг байна. Энэ хүдэлмэри һайн үрэ дүнгүүдые харуулна. Январь һарын турша соо мянга гаран залуу мэргэжэлтэд хүдөө ажахыда һөөргөө бусаха гэжэ шиидэһэн байха юм.

Башкириин, Молдавиин, Литвагай, Ростовой, Волгоградай залуушуул өөһэдынгөө суглаанууд дээрэ тус тус мэргэжэлээрээ хүдэлхэ дурагүй хүнүүдэй дипломуудые бусаан абаха тухай зууршалга хэхэ гэһэн шиидхэбэри абаһан байна гээд нүхэр Павлов мэдээсэнэ. Эндэ залуушуул залуу мэргэжэлтэдые һургаха хэрэгтэ гүрэнэй гаргашалһан мүнгэ зөөриие тэдээнһээ өөһэдһөөнь бусаажа абаха, тиимэ мэргэжэлтэдые городуудһаа нүүжэ гаргаха болон хүдөө ажахын үйлэдбэритэй холбоогүй хүдэлмэридэ хүдөө ажахын һургуулитай мэргэжэлтэдые абахыень хорихо гэһэн шиидхэбэри эдэ залуушуул абаһан байха юм. ВЛКСМ-эй ЦК эдэ дурадхалнуудые тон зүб гэжэ тоолоод, тэдэниие бүримүһэн дэмжэнэ.

Орон дотор хүдөө ажахын 97 дээдэ һургуулинууд, 700 шахуу техникумүүд тоологдоно гэжэ нүхэр Павлов саашань хэлэһэн байна. Эдэ һургуулинууд ямаршье адресгүйгөөр хүдэлдэг, ороной ямар нэгэн газар дайдада болон нютагуудтай холбоо барисаагүй хүдэлдэг, тиимэ болохолоороо, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхын түлөө ёһотой харюусалга бэедээ даажа абадаггүй байха юм.

Манай һанахада, дээдэ һургуулинуудай болон эрдэм-шэнжэлэлгын институдуудай эрдэмтэдэй хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ саашань үргэлжэлүүлнэ. Иимэ зорилгоор хүдөө ажахын нютаг бүхэндэ эдэ нютагуудта хэрэгтэй болохо хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ, тэрэшэлэн эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые зохилдуулан тааруулха бааза гэхэ гү, али гуламта байгуулха хэрэгтэй.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие улам саашаданьдээшэлүүлхэ талаар партиин хараалжа байгаа хэмжээнүүдэй туйлай ехэ удха шанар сэгнэшэгүй ехэ гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Павлов хэлэһэн байна. Манай партиин ябуулдаг бүхы ажал ябуулга, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие улам саашадань ашаг ехэтэй болгохо талаар тэрэнэй абаһан революционно хэмжээнүүд хадаа арад зоной һуудал, байдал тухай ленинскэ анхарал оролдолгын эли тодо гэршэ мүн.

Үтэгжүүлгэ болон агропочвоведениин Бүхэсоюзна эрдэм шэнжэлэлгын институдай хүдөө ажахыда нэбтэрүүлхэ талаар асари ехэ хүдэлмэри хэхэ байһан тухайнь тус институдай директор **Г. А. Черемисинов** хөөрэбэ. Институдай түбэй туршалгын станци һүүлэй табан жэлэй турша соо гектар бүриһөө 20 центнер тарьяа хуряан абана. Туршалгын ажахын иимэ дүнгүүд хүдөө ажахын үйлэдбэриин мүнөө сагай эрилтэнүүдые хангахагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Тиимэһээнь ороһото ургамалнуудай ургасые байгша он соо 27 центнертэ хүргэхэ гэжэ эрдэмтэд шиидэнхэй. Тиихэдэ Смоленскэ туршалгын ажахыда гектарай 29 центнер тарьяа хуряаха тухай бодомжолжо, энэ зорилгоёо дүүргэхээр бүхы хүдэлмэри хэнэ. Үтэгжүүлгэ болон гербицидүүдые ашаг туһа ехэтэйгээр ажахыда хэрэглэхын түлөө бүхы оролдолгоёо эрдэмтэд элсүүлнэ.

Хүдөө ажахын эрдэмэй урда табигдаһан орёо болон ехэнүүд үг зорилгые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тула бүхы эрдэмтэдэй хэшээл оролдолгые нэгэдүүлхэ тухай Г. А. Черемисинов тогтобо. Агрохимическэ эрдэм хадаа үтэгжүүлгые али болохо ашаг туһатайгаар хэрэглэхэ асуудалда бүхы анхаралаа хандуулха ёһотой бшуу. Ушар юуб гэхэдэ, хүрьһэнэй, байгаалиин эрхэ байдалнууд нэн түрүүн хараада абтаха байна. Гадна хүдөө ажахые зүбөөр түсэблэхэ болон оньһожоруулга, үтэгжүүлгэ нэбтэрүүлхэ арга хэмжээнүүд шэнээр хараалагдаха гэхэ мэтэ асуудалнууд анхарагдаха ёһотой. Эдэ бүхы асуудалнууд али бүхы талаһаа адли тэгшээр хаража үзэгдэхэ болоно. Тиихэдээ зарим үтэгжүүлгэнүүдые нүгөө үтэгжүүлгэнүүдтэйнь һолихо ябадал байха ёһогүй. Органическа үтэгжүүлгэнүүд минеральна үтэгжүүлгэнүүдтэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүд бактериологическа үтэгжүүлгэнүүдтэ харша ёһоор хэрэглэгдэхэгүй. Имагтал нютагай эрхэ байдалые хараадаа абан, үтэгжүүлгэнүүдые шэлэлгэ теоретическэ болон практическа талаһаа шиидхэгдэхэнь ойлгосотой.

Хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ асуудалые амжалтатайгаар шиидхэхын тула бүхы эрдэмтэд болон үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг мэргэжэлтэд гол анхаралаа энэл асуудалнуудта шэглүүлхэ ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ.

СССР-эй Наукануудай академиин генетикын институдай туршалгын бааза болохо «Горки Ленинские» гэжэ ажахы тухай тус ажахын директор **Ф. В. Каллистратов** хэлэбэ.

Наукын туйлалтануудые ажахытай нягтаар холбоһоной ашаар эндэ эдеэ хоолой түгэс бааза байгуулагдаа, эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 89 толгой эбэртэ бодо мал, тэрэнэй тоодо 44 үнеэдые барижа байха арга олгогдоо. Гунжан үнеэд 600 килограмм татахаһаа гадна 5 процент хүрэтэр тоһолигтой 4500 килограмм һү үгэдэг байна. Эбэртэ бодо малай ашаг шэмэнь гол түлэб һүнэйнгөө тоһолигоор тодорхойлогдодог шуу. 1963 ондо тус ажахы үнеэн бүриһөө (тоологдохо хэмжүүрэй ёһоор) 5.250 килограмм һү гүрэндэ тушаагаа.

Ажахын коллектив оронойнгоо олон колхоз болон совхоз, эрдэм шэнжэлэлгын зургаануудтай нягта холбоотой юм. РСФСР-эй 42 автономито республика, хизаар болон областьнуудай, Украинын 18 областьнуудай, Белоруссиин, Молдавиин, Киргизиин, Армениин, Литовско болон Эстониин ССР-эй ажахынуудай үнеэн һүрэгүүдэй һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой туһаламжа үзүүлдэг. «Горки Ленинские» ажахыда үлжүүлэгдэһэн бухануудай ашаар үрэжэһэн үнеэд түрүүшынхеэ түрэхэдөө дунда зэргээр 4,5 тухай тоһолиг һү колхоз болон совхозуудай фермэнүүдтэ үгэдэг байна.

Академик Т. Д. Лысенкын зааһанай ёһоор «Горки Ленинские» гэжэ ажахыда газар тарьяалангай үрэжэлые дээшэлүүлхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри ябуулагдана. Минеральна үтэгжүүлгэнүүд болон фосфоридай талхаар гү, али избёосхоор шанаржуулагдаһан органо-минеральна холисонууд, компостнуудые бэлэдхэн хэрэглэхэ үтэгжүүлгын шэнэ системэ эндэ шалгагдаа. Иимэ системые хэрэглэхэдэ бүхы ургамалнуудай ургаса эрид дээшэлнэ.

Саахарай свёкло ургуулха талаар илангаяа ехэ амжалта туйлагдаа. Тус ажахыда 11 жэлэй туршада гектар бүриин ургаса 440 центнер хүрэтэр дээшэлүүлэгдэһэн байна. Тиихэдэ Д. Н. Лысенкын бригадада 523 центнер саахарай свёкло гектарһаа абтаһан.

Органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэдээ ороной ажахынууд ороһо тарьяанайнгаа ургасые ба ниитын мал ажахын ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ аргатай гэжэ манай дүй дүршэл харуулна гээд нүхэр Калистратов үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Киевскэ областиин «Яготинский» совхоз нугаһа үсхэбэрилдэг юм. Тус совхозой директор **А. Сенников** гээгдэнги колхозуудай бааза дээрэ энэ ажахын эмхидхэгдэһэн тухай тогтобо. Мүнөө нэгэ отделенинь нугаһа үсхэбэрилдэг, бусадынь эбэртэ бодо мал болон шубуудай эдеэ хоол үйлэдбэрилгэдэ мэргэжээ.

Манай ажахыда нүхэр Н. С. Хрущев ерэһэн юм гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. Тэрэнэй туһатай зүбшөөлнүүд манай совхозой мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ ехэхэн нүлөө үзүүлээ.

Совхоз хоёрдохи жэлээ гүрэндэ миллион шахуу нугаһа худалдана. Үнгэрэгшэ жэлдэ 1.100 мянган нугаһад үсхэбэрилэгдэһэн, эдлүүриин газарай 100 гектар бүриһөө 267 центнер нугаһанай мяхан абтаһан байна. Тиихэ зуура продукциин болон гаргашалагдаһан эдеэ хоолой өөрынь үнэ сэн нилээд хямдаруулагдаа. Ганса 1963 ондо нугаһанай мяха худалдажа, совхоз 150 мянган түхэригэй олзо доход оруулаа.

Шубуунай ажахы хадаа ороһото болон тэжээлэй ургамалнуудай ургасын дээшэлһэнтэй нягта холбоотой юм. Ороһо тарьяанай ургаса һүүлэй гурбан жэл соо гурба дахин ехэ боложо, гектар бүриин 25 центнертэ хүрэһэн байна.

1962 ондо нүхэр Н. С. Хрущевой дэмжэлгээр шубуу үсхэхэ мэргэжэлтэд Германиин Федеративна Республикын фермер Бельц гэгшындэ ошоһон, нугаһа үсхэбэрилхэ ажахытайнь танилсаһан байна. Тэрэнэй баян дүй дүршэл хэрэглэн, бидэнэр сөөрэм нуургүйгөөр нугаһа үсхэжэ эхилээбди.

Хэрбээ үһа сөөрэм соо үсхэбэрилэгдэһэн нугаһад 70—75 хоног соо бэеэ хүсэдэг байгаа һаань, мүнөө бройлер үүлтэрэй дальбараанууд оройдоол 50—55 хоног соо бэеэ хүсэдэг, тиихэдэ 2—2,5 бага тэжээл хэрэглэдэг байна.

Шубуу үсхэбэрилэгшэдтэ шухала хэрэгтэй микроэлемент, витаминуудай холисонуудые, аминокислотануудые, ургалтын шухала зүйлнүүдые болон бусад химиин продуктнуудые манай промышленность үшөө багаар үйлэдбэрилнэ гэжэ нүхэр Сенников хэлэбэ. Ургамалай болон амитанай уг гарбалтай белогууд шубуудта ходо дуталдадаг шуу. Харин тиихэдэ микроэлементнүүдээр угаа баян ургамалай болон амитанай уг гарбалтай эдеэ хоолнууд манай ороной үһа сөөрэмүүд соо элбэг байна. Энэ манай баялигые ашаглаха хэрэгтэ промышленность туһалха ёһотой, энэ хадаа тэдэнэй уг зорилгонуудай нэгэн болоно.

«Яготинский» совхозой коллектив байгша он соо ургаса хуряалгаараа 1970 оной шатада хүрэжэ, гектар бүриин 30 центнер ороһо тарьяанай ургаса абаха байна. Тэрэ тоодо эдлүүриин газарай зуун га бүхэндэ кукурузын 50 центнер хуурай ороһо, 300 центнер мяха, 350 центнер һү абаха гэжэ хараалаһхай. Гадна эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ миллион хахад нугаһа үсхэбэрилхэ байна.

Молдавида хүдөө ажахын тусхай дунда һургуулиин системые хубилгаха талаар шиидхэхы алхамууд хэгдэнэ. Эндэ техникумүүдые совхоз болголго үрэ ехэтэй гэжэ хэрэг дээрэ баримталагданхай. Яахадааб гэхэдэ, совхозой үйлэдбэри хадаа ерээдүйн мэргэжэлтэдтэ юунһээшье үлүү лаборатори боложо үгэхэ байна бшуу. Шэнэ түхэлэй һуралсалай зургаанай хэрэг болон түсэбүүд тухай Пленумдэ хабаадагшадта Молдавиин совхоз-техникумэй директор **И. С. Шумилин** мэдээсээ.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые томо совхозуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн һуралсалай газарта хүмүүжүүлхэ гээшэ тон шухала гэһэн Н. С. Хрущевой заабариие хүндэтэй дээрэ тооложо, баяртайгаар хүлеэн абаһан байнабди. Молдавида бүлэг совхоз-техникумүүд байгуулагданхай. Тэрэнэй ашаар ерээдүйн хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй һураха һуралсалай-үйлэдбэриин комбинадууд байгуулагдажа, ажал хүдэлмэрээ эхилэнхэй. 7.848 гектар газартай зооветеринарна совхоз-техникумүүдтэ хамтадаа мянга табан зуугаад хүнүүд һуралсана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тус ажахынууд 100 гектар эдлүүриин газарай гектар бүхэндэ зуун центнер мяхан (үүсэлэгдээд байһан шэгнүүрээр) үйлэдбэрилэн гаргагдаһан байна.

Иигэжэ хүдөө ажахын һуралсалай эмхи зургаануудые хубилгаһанай ашаар һурагшад теоретическэ мэргэжэл олохоһоо гадна, мал ажалай фермэ дээрэ, поли дээрэ практическа онол аргада һургахаар һуралсалай хүдэлмэриие түсэблэхэ эрхэ олгоно. Тэдэнэр өөһэдөө газар хахална, тарьяа тарина, ургасынгаа хойноһоо харууһална, малнуудаа эдеэлүүлнэ, адуулна, машинануудаа заһабарилна, абаһан ургасаяа

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ПАРТИИН ЦК-ГАЙ ПЛЕНУМЭЙ БОЛОЖО БАЙХАДА

Республикын колхоз, совхозуудай гүрэндэ һү худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтэ тухай

1964 оной февралиин 10-най мэдээн

	Һүнэй бүхыдөө худалдагдаһаниинь (процентээр): Түсэбэй дүүргэлтэ	1963 оной хитой сасуулхада	Үнеэн бүриһөө һаагдажа тушаагдаһаниинь (килограммаар)
Зэдын	46	133	63
Мухар-Шэбэрэй	45	119	80
Улаан-Үдын	41	90	77
Хяагтын	37	102	71
Хоринн	36	128	52
Баргажанай	34	111	53
Түнхэнэй	31	109	36
Кабанскын	27	87	60

Олзотой, хэшэгтэйшье

Ниитын ажалда үнэн сэхээр ажаллажа байгшад хэшэгтэй, олзотой байнгүй яахаб! Үнгэрһэн жэлдэ «Дружба» колхозой гэшүүдэй олонхинь олоһон ажалта үдэрнүүдтэе олзо ехэтэй гараа.

Колхозой хоёрдохи бригадын малшан Бадмажап Абидуев жэлэй туршада гансаараа 1108 ажалта үдэр олоод, ажалта үдэрнүүдтэе 558 түхэриг мүнгэ, 22 центнер ороһо тарьяа абаха болобо. Нүхэр Абидуев долоон жэлдэ мал адуулагшанаар хүдэлнэ. Өөрынгөө баян дүй дүршэлые хэрэглэн, һаамхай үнеэдые шадамараар адуулжа, һү ехэтэй болгожо байдаг.

Тиихэдэ Улзы Вандановай гэр бүлэ 1970 ажалта үдэр олоод, тэрэндээ 1174 түхэриг мүнгэ, 45 центнер ороһо абалитай гараһан байха юм. Тэрэ ниитынгээ ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байдаг. Өөрөө автомашинада шофёроор хүдэлнэ. Дашима һамганиинь—тугалшан.

Н. Куртошин,
хүдөө бэшэгшэ.

Бэшүүр.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр С. Л. Козловые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын ажахын, совет болон партийна органуудта үни удаан саг соо хүдэлһэнэйнь түлөө Хоринн аймагай Яруунын совхозой парткомой секретарь Козлов Семен Лазаревичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй Байшан.
1964 оной февралиин 12.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ

(Эхиниинь 1-дэхи нюурт а)

хуряана бшуу. Эдэ бухы худэлмэри түрүү дүй дүршэл, агрономическа наукын эрхим туйлалтанууд болон шэнэ техникын туйлалтанууд дээрэ үндэhэлнэ. Урдань зоотехнигүүд теоретическэ мэргэжэлтэй байбашье, хүдөө ажахын машинануудые хэрэглэжэ шададаггүй байгаа бшуу гэжэ нүхэр Шумилин тэмдэглэнэ.

Мүнөө республика дотор совхоз-техникумүүдые үлэмжэ hайнаар зэбсэгжүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Мүнөө манайда эбэртэ бодо малай, гахайн, шубуунай үүлтэртэ фермэнүүд байгуулагдана, ажал ехэтэй бүхы худэлмэринүүд бүрин оньhожоруулагданхай. Малай нэгэдэмэл байранууд баригдана гэжэ нүхэр Шумилин хэлээ.

Молдавиин совхоз-техникумүүд ашаг үрэ ехэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэнэ. 1963 ондо hуралсалай-үйлэдбэриин эдэ комбинадууд 2493 мянган түхэригэй сэбэр олзо үгэhэн байна.

Колхоз, совхозуудай товарна фермэнүүд дээрэ hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхэ тухай асуудал академи **Т. Д. Лысенко** хэлэhэн байна. Энэ хадаа hү ехээр абадаг үүлтэртэ мал ажалай орёо хүндэ асуудалнуудай нэгэн болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тоhолиг hү ехээр үгэдэг үүлтэрэй буханууд хэдэн арбаад жэл соо шэлэн олдобошье haa, тэдэ бухануудhaa гараhан үнеэдүүд 10 процентын нэгэшье хубяар hүнэй тоhолигые нэмээдэггүй байгаа.

Ленинскэ хадануудтахи фермэнүүд дээрэ тоhолиг hүтэй үнеэдые тэжээхэ түүхые мэдэжэ байгаад, мүнөө болоходо тоhолиг hү үгэдэг үнеэдые хайшан гээд түлжүүлхэб, ямар фермэнүүд дээрэ тэжээхэб гэhэн арга боломжо бэелүүлхэ арга манайда бии гэжэ эрдэмтэ саашань хэлэhэн байна.

Энэ ушар хадаа манай туйлаhан ехэ амжалта гээд академик Лысенко онсолон тэмдэглэнэ. Энэ хадаа Мичуринай биологиин ухаансар заабариин ёhoop бэелүүлэгдэhэн хэрэг болоно.

«Горки Ленинские» гэжэ нэрэтэй туршалгын баазын фермын байгуулагдаhан сагhaa хойшо Советскэ Союзай элдэб олон районуудай ажахынуудта 350 шахуу бухануud, 300 үнеэд болон шэнэ гунжад худалдагдаhан байна. Энээнhээ гадна энэ фермэhээ бухануудые худалдажа абаhан ажахынууд 1000 шахуу бухануудые ондоо ажахынуудта худалдаhан байха. «Горки Ленинские» гэжэ фермэнүүдэй худалдаhан үнеэдүүд ороной элдэб олон районуудта урдынхидаал мэтэ тоhолиг hү гэхэ гү, али 5 процент шахуу тоhотой hү үгэдэг байха юм.

Малай үүлтэрые hайжаруулха хэрэгтэ ёhотой анхарал хандуулагданагүй гэжэ нүхэр Лысенко тоолоhон байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай hүнэй фермэнүүд дээрэхи хэдэн миллион үнеэдүүдэй hүнэй тоhолигые эрид ехээр дээшэлүүлхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ гээшэ гээд тэрэ хэлэhэн байна.

Газарые уhалха болон СССР-эй гүрэнэй газарай уhалууриин ажахын дэргэдэхи совхозуудые байгуулха Дунда Азиин главна управлениин начальник **А. А. Саркисов** трибунада гарана. Парти, правительство хадаа Голодно тала дайдын шэнэ газарнуудые уhалха, ашаглаха асуудалда ехэ анхарал хандуулна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ хэрэгтэ горитой ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдадаг. hүүлэй жэлнүүдтэ Голодно тала дайдада шэнэ олон совхозууд эмхидхэгдэhэн байха. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэр 63 мянган тонно түүхэй хлопок абаhан байха юм.

Голодно тала дайдые эзэмдэгшэд хүсэ ехэтэй техникээр зэбсэгжүүлэгдэнхэй. Теэд газар малтаха худэлмэриин ехэнхи хубинь барилгын, харгы заhаха машина болон механизмуудаар — скреперүүдээр, бульдозернуудаар, зуун мориной хүсэтэй тракторнуудаар бүтээгдэдэг байха юм. Зарим ушарта 75 мориной хүсэтэй тракторнуудые хэрэглэхэ ушар гарадаг.

Голодно тала дайда болон бусад шэнэ газар ашаглаха хэрэг хадаа кадрнуудые түргөөр бэлэдхэхэ ба хүмүүжүүлхэ асуудал шиидхэхэ тэhэн зорилго табина. Энэ талаар бага бэшэ худэлмэри хэгдэнхэй. Өөhэдын тусхай hургуулинуудые—элдэб мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ hургуулинуудые, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ курсанууд болон техникумүүдые эмхидхэхэ эрхэ бидэндэ олгогдонхой гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэнэ. Хэдэ хэдэн техникумүүд Узбекистанда, Туркменидэ, Таджикистанда нээгдэхэ болонхой. Энэ үшөөл бага гээшэ.

Ленинградай областиин үүлтэртэ мал үсхэбэрилдэг «Лесное» гэжэ совхоздо манай худэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар хара-эреэн зүhэтэй сэбэр үүлтэрэй үнэтэ мал бии болгогдоо гээд Пушкинскэ мал үсхэбэрилгын талаар научно-шэнжэлэлгын лабораториин директор **М. М. Лебедев** хэлээ. Тэрэнэй бүлэг үүлтэртэ үнеэд дунда зэргээр 4,15 процент тоhолигтой, 5600 литр hү жэлдэ үгэдэг юм. Гэбэшье, үнеэдэй hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхын тулада сэбэр үүлтэрэй мал үдхэхэhөө гадна, ондооньe хэмжээнүүд абтаха ёhотой. Тоhолиг hүтэй үүлтэрэй бухануудтай имэ үнеэдэй шуhа холиходоо, тус зорилгые бидэнэр hурагүй түргэнөөр шиидхэжэ шадахабди. Имэ бухануудтай, тэрэ тоодо «Ленинскэ Горкидо» бии болгогдоhон бухын шуhантай сэбэр үүлтэрэй үнеэдэй шуhа холижо, hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхэ тухай Т. Д. Лысенкын дурадхалые бидэнэр ехээр дэмжэнэбди. Ленинградай область энэ талаар зарим амжалта туйлаа. 4,4—4,5 процент тоhолигтой, 4,5—5 мянган литр hү үгэдэг hүрэг үнеэдүүд манай гол ажахынуудта бии болгогдонхой.

hүнэй тоhолигые нэмээхэhээ гадна, мүн белок ехэтэй болгохо шухала гэжэ нүхэр Лебедев тоолоно. hүнэй белогые дээшэлүүлхэ талаар селекциие тоhолигыень дээшэлүүлхэ талаар селекцитэй зүрилдүүлжэ болохогүй гээд тэрэ хэлээ. Үнеэнэй hүнэй тоhолигые, мүн белогые нэгэн доро hайнаар тааралдуулан дээшэлүүлжэ болохо гэжэ манай худэлмэриин дүй дүршэл харуулhан байна.

Үүлтэртэ мал үсхэбэрилгые бүри hайнаар эмхидхэхэ зорилгоор hайн үүлтэрэй мал үсхэбэрилдэг тусхай мэргэжэлтэй совхозуудые байгуулха гэжэ үгэ хэлэгшэ дурадхал оруулаа.

Кукурузын научно-шэнжэлэлгын бүхэсоюзна институдай селекциин болон үрэhэ ургуулгын таhагые даагша **Б. П. Соколов** Пленумдэ иигэжэ мэдээсээ: совет селекционернүүдэй оролдолгоор бии болгогдоhон кукурузын гибридүүд энэ үнэтэ ургамалай ургасые 20—30 процентээр дээшэлүүлээ, гибриднэ үрэhөөр тарилга хэгдэдэг талмай хэдэн дахин нэмээ. Энэ талаар Советскэ Союзай амжалтанууд бүгэдэндэ мэдээжэ болонхой юм. Америкэдэ гибриднэ үрэhөөр тарилга хэдэг болохын тулада 15 жэл хэрэгтэй болохо гээд Америкын фермер Гарст бэшэhэн байна. Советскэ Союз энэ худэлмэриие табан жэлэй турша соо дүүргэжэ шадаа.

Ороной научно-шэнжэлэлгын гол эмхи зургаанууд 38 шэнэ гибридые гүрэнэй шатаар туршажа үзэхын тулада дамжуулан үгэhэн байна. Ороной элдэб янзын хүрьhэтэй, ондо ондоо уларилтай нютагуудта хэрэглэхын тулада хүйтые тэсэдэг, ган гасуурые тэсэдэг, мүн түргэнөөр эдеэшэдэг болон оройнног эдеэшэдэг сортын гибридүүд байгуулагданхай.

Силос дараха үе сагые hунаaха, силосэй шанар hайжаруулха арга олгохо байhан «Днепровский 90Т» гэжэ гибридые бүри мүнөөнhөө хэрэглэхэ шухала гэжэ эрдэмтэ хэлээ. Ороной урда талын шииг ехэтэй, уhалагдадаг газартай районуудта энэ гибрид тон үндэр баян ургаса үгэдэг. Жэшээнь, гектар бүриhөө 117 центнер хүрэтэр хүсэд эдеэшэhэн ороohoн абтадаг юм. Энэ гибрид Днепропетровско областьдо, Чечено-Ингушын, Дагестанай автономито республиканuudта таарамжатай гэжэ тодорхойлогдонхой. Мүн ороohо абахын болон силосто хэрэглэхын тулада тарилга хэхэдээ, Украинын урда талын хубида, Ставрополиин хизаарта саашадаа хэрэглэгдэжэ болоно. «Днепровский 200» гэжэ гибрид гүрэнэй туршалгын мэдээнүүдэй ёhoop 1237 центнер энэ набша гектар бүриhөө үгэжэ. Дунда Азиин республиканuudта хэрэглэгдэхээр хараалагдажа байhан сортнууд болон гибридүүдhээ hайн байноо. Энэ сортын үрэhэн Узбегэй болон Таджигай ССР-нүүдтэ таригдахаар hанамжалан дурадхагдаа, мүн Дунда Азиин бүхы республикануудташье хэрэглэгдэжэ болохо байна.

Газар уhалhанай, үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэhэнэй ашаар үндэр баян, тогтууритай ургаса абаха зорилгоор хүдөө ажахы ашаг ехэтэй болгогдохонь. Энээнhээ уламжалан минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ, уhалагдадаг газар дээрэ хододоо hайнаар ургажа, ороohо болон энэ набша ехээр үгэдэг кукурузын гибридүүдые байгуулха шэнэ асуудалнууд табигдана.

Колхоз, совхозуудай управленинүүдые байгуулhан, партийна органуудые үйлэдбэриин шэнжэ баримталан хубилгаhан ушар хүдөө ажахые бүри тодорхойгоор, шадабаритайгаар хүтэлбэрилхэ арга олгоо гээд Белоруссиин ССР-эй Слуцка колхоз, совхозуудай управлениин начальник **Н. Ф. Прокопенко** үдэшын заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Үйлэдбэриин управлениин худэлмэри тухай тогтоходоо, экономическа талаараа hула ажахынуудта яажа туhаламжа үзүүлдэг байhан тухайгаа тэрэ хөөрөө. Управлениин 53 колхозой 12-нь гээгдэнги юм гээд үгэ хэлэгшэ мэдээсэhэн байна. Партком болон үйлэдбэриин управлени эдэ ажахынуудта 14 агроном, зоотехник болон экономистнуудые эльгээгээ. Мэргэжэлтэдэй нилээд олониинь колхозуудые, тэрэшэлэн бригаданууд болон мал ажалай фермэнүүдые толгойлhон байна. Экономическа талаараа hула колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын худэлмэри үргэлжэдэнь оньhожоруулха арга олгохоор техникэ эльгээгдэhэн байна. Энээнэй эсэстэ зарим ажахынууд экономикоёо горитойгоор бэхижүүлжэ шадаа. «Рассвет», «Интернационал» гэжэ колхозууд гээгдэлhээ гараад, нёдондо жэлдэ хүдөө ажахын бүхы худэлмэриие амжалтатайгаар дүүргээ, таряан ажалай болон мал ажалай продуктнуудые бүри элбэгээр абаа.

Гээгдэнги колхоз, совхозуудта туhаламжа үзүүлжэ, тэдэниие түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаhан ушар бүхы үйлэдбэриин управлениин худэлмэриин үрэ дүнгые hайжаруулhан байна. 1963 ондо 500 мянган пүүд, 1962 онойхидо орходоо 50 мянган пүүдээр ехэ ороohо таряан гүрэндэ худалдагдаа. Хартаабха, саахарай свёкло, лён, мяхан, hүн болон бусад продуци түсэбhөө нилээд ехээр худалдагдаhан байха юм.

Управлениин ажахынууд органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэлгэдэ мүнөө жэлдэ ехэ анхарал хандуулна, академик Т. Д. Лысенкын методээр органо-минеральна холисо бэлдэхэ худэлмэри эмхидхэгдэнхэй.

Агрохимическэ бүгэдэ ниитын hуралсалай hургуулинуудай хэшээлнүүд колхоз, совхозуудта үнгэргэгдэнэ. Хүтэлбэрилхы худэлмэрилэгшэдтэ зорюулан байгуулагдаhан экономическа семинарта 300 хүн: колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнүүд, үйлэдбэриин управлениин агрономууд, инженернүүд болон бусад мэргэжэлтэд hурана.

Эбэртэ бодо мал шахаха тусхай мэргэжэлдэ орожо байhан Орджоникидзын нэрэмжэтэ колхозой дүй дүршэл тухай нүхэр Прокопенко саашань хөөрөө. Энэ ажахыда хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ 102 центнер, элдүүриин бусад газарай 100 гектар бүридэ 21 центнер мяхан 1963 ондо абтаа. 611 тонно үхэрэй мяха колхоз гүрэндэ худалдаhан байна. Энэ хадаа управлениин ажахынуудта бүхы дээрээ абтаhан продукциин 15 процентнь болоно. Эбэртэ бодо малай шэгнүүрэй нэмэлтын 1 центнерэй өөрынь үнэ энэ колхоздо 61 түхэригтэ болоо, тиихэдэ управлени соо дунда зэргээр 88 түхэригтэ болодог юм. Мүн ондоо хоёр колхозой—Дзержинскиин нэрэмжэтэ болон «Знамя коммунизма» гэжэ артельнүүдэй дүй дүршэлhөө хаража үзэхэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлдэ оруулха, томодхохо ябадал тэрэниие түргэнөөр ашаг ехэтэй болгохо хэрэгтэ туhалха байна.

Совет засагай тогтоhонhoo хойшонхи үе соо Эстониин экономикодо болоhон ехэ хубилалтанууд тухай эли тодо баримтануудые Эстониин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **И. Г. Кэбин** үгэ хэлэхэдээ дурдаа. 1940 онойхитой сасуулбал, республикын хүн зоной тоо 18 процентээр олон болоо, промышленна продукциин хэмжээн 15 дахин нэмээ гэжэ тэрэ мэдээсээ. Хүдөө ажахын продукци абалга 33 процентээр ехэ болоо, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ худэлдэг хүнүүдэй тоо хоёр шахуу дахин үсөөрhэн байха юм. Хүдөө ажахыда ажалладаг хүн бүхэндэ абажа үзэбэл, 1963 ондо абтаhан продукциие мүнгэндэ оруулжа тоолоходо, 1940 онойхиhoo хоёр үлүүтэй дахин нэмэhэн байна.

Эдэ тоонууд социалис байгуулалтын угаа ехэ хүсэтэй байhые, Советскэ Союзай экономическа түгэлдэр хүсые бэхижүүлжэ байhан совет арадуудай хани барисаае болон харилсан туhалалсалгые гэршэлэн харуулжа үгэнэ гээд нүхэр Кэбин мэдүүлээ. Түбэй тагнуулай управлениин, тэрэнэй агентнуудай хардалга, гүрдэлгэнүүд агууехэ Советскэ Союзай экономикын хүгжэлтын баримтануудай хүсые hуларуулжа шадахагүй гээд тэрэ хэлээ.

Республикын олон түрүү ажахынууд үйлэдбэреэ үндэр хэмжээндэ гаргажа шаданхай гээд нүхэр Кэбин саашань тэмдэглээ. Бухы дээрээ абтажа бэлэдхэгдэhэн хүдөө ажахын продуктнуудай нилээд ехэ хубиие совхозууд үгэдэг байна. Мүнөө бэлэдхэгдэдэг бүхы продукциин 40 процентые тэдэнэр тушаана.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань ашаг ехэтэй болгохын тулада республикын колхоз, совхозуудта ямар ехэ арга боломжонуудай бии байhые түрүү ажахынуудай жэшээнүүд харуулжа үгэнэ. Түрүү ажахынуудай дүй дүршэлые бүгэдын шадабари түргэнөөр болгохын тулада бидэнэр оролдосотойгоор худэлнэбди гээд нүхэр Кэбин хэлээ.

hүүлэй жэлнүүдтэ манай колхозуудай экономико эли бодоор бэхижээ гэжэ тэмдэглэхэдэ аятай байна гээд И. Г. Кэбин үргэлжэлүүлэн хэлээ. Арбан жэлэй урда тээ дундуур гэжэ тоологдодог үрэ дүн туйладаг байhан ажахынуудые экономическа талаараа hула колхозууд гэжэ бидэнэр мүнөө тоолонобди. Элдүүриин газарай зуун гектарта абажа үзэбэл, колхозуудай мүнгэн олзо доход таба дахин нэмээ.

Хара хүрьhэтэ бэшэ газартай нютагуудай байтаалиин болон сагай уларилай эрхэ байдал хямда сэнтэй ороohо таряа ургуулан абаха хэрэгтэ тааруугүй байгаашье haa, мяха-hүнэй мал ажал хүгжөөлгэдэ таарамжатай юм. Эстониин хүдөө ажахын минеральна үтэгжүүлгэ элбэгээр абаад байгаа haaнь, колхоз, совхозуудай ойрын жэлнүүдтэ мяха болон hү абалгые 2—2,6 дахин дээшэлүүлжэ шадаха. Тиихэдэ энэ продуктнь нилээд хямда сэнтэй болохо байна. Газар уhалалгын худэлмэридэ нэмэжэ мүнгэ hомолходо, нилээд ехэ ашагтай байха болоно. Энэ хэрэгтэ зорюулhан мүнгэ зөөри 3—5 жэлэй турша соо харюулагдадаг гэжэ олон жэлэй дүй дүршэл харуулжа үгэнэ. Ороной баруун-хойто талын хүдөө ажахые ашагтай болгохо хэрэгтэ зорюулагдаха мүнгэ зөөриие хубаарилхадаа, эдэ бүгэдые хараадаа абаха шухала.

Абаhан уялгануудаа дүүргэхын тулада Эстониин хүдөө ажахын худэлмэрилэгшэд бүхы юумэ хэхэ гэжэ нүхэр Кэбин үгынтөө түгэсхэлдэ мэдүүлээ.

Партиин дура хүсэлөөр, нүхэр Н. С. Хрущевой үүсхэлээр шэнэ газарта хэгдэhэн доботолго ашаяа харюулаа гээд Казахстанай КП-гэй Целинна крайкомой нэгэдэхи секретарь **Ф. С. Коломиец** өөрынгөө үгые эхилээ. Энээниие Целинна хизаар эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Арбан жэлэй турша соо эндэ 19 миллион шахуу гектар шэнэ газар ашаглагдажа, хахалагдадаг газарай талмай 22 миллион гектар хүрэтэр нэмэhэн байна. Имагтал шэнэ газар элдүүрилhэнэй ашаар хизаарай ажахынуудhaa 3 миллиард пүүд ороohо таряа гүрэн нэмэжэ абаhан байха.

Газар таряалан бүри болбосон ёhoop эрхилхэ талаар hүүлшын хоёр жэлэй турша соо хизаарта зарим худэлмэри хэгдээ гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлээ. Тарилгын талмайн хубааралга зарим зэргээр hайжаруулагдажа, пропашной болон ороohотобобово ургамалнуудай тарилга зарим зэргээр нэмэhэн байха юм. Газар элдүүрилгэдэ, техникэ хэрэглэлгэдэ эзэн бусаар хандаха ябадал зайсуулхын тулада 9 мянга гаран оньhожорулагдаhан отряд байгуулагдажа, тэдэндэ 15 миллион шахуу гектар таряанай газар даалгажа үгтөө. hайн сортын шэниисэ бүри ехээр таригдадаг болоо.

Гэхэ зуура, нёдондо жэлдэ болоhон ган гасуур хүдөө ажахын ургамалнуудай хүгжэлтэдэ ехэ муугаар нүлөөлhэн байна.

Ороohо таряанай дутамагаар абтаhан ушарые имагтал ган гасуураар тайлбарилжа болохогүй. Юуб гэхэдэ, олон колхоз, совхозууд газар таряалангаа үшөөл болбосон ёhoop эрхилнэгүй, газар элдүүрилгэтэ нэгэ янзаар хандаха ябадал гаргагдана, эрдэм ухаанай болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтанууд hулаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Агротехникые hайнаар сахиhан, газар элдүүрилхэ шэнэ аргануудые хэрэглэhэн ажахынууд гектар бүриhөө 8—10 центнер ороohо таряа ургуулжа абаhан байна гэжэ Ф. С. Коломиец онсолон тэмдэглээ.

Хэhэн ажалайнгаа үрэ дүнгые шүүмжэлхы ёhoop шэнжэлхэ, гүрэнэй үзүүлдэг угаа ехэ туhаламжые зүбөөр хэрэглэхэ зуураа, Целинна хизаарай партийна организаци, бүхы ажалшад долоон жэлэй үлдэгшэ хоёр жэлэй турша соо орондоо миллиард хахад пүүд ороohо таряа, 1600 мянган тонно hү, 850 мянган тонно мяха болон бусад продукци үгэхын түлөө тэмсэхэ гээд Ф. С. Коломиец үгэеэ дүүргээ.

Шэнэ газар дээрэ партиин дура хүсэлөөр хэгдэhэн угаа ехэ хубилалтанuudай түлөө сибириинхид КПСС-эй Центральна Комитедтэ, нүхэр Н. С. Хрущевто үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэ гээд КПСС-эй Алтайн хүдөөгэй крайкомой нэгэдэхи секретарь **А. В. Георгиев** хэлээ. Гансахан лэ Алтайн хизаарта hүүлшын жэлнүүдэй үедэ 3 миллион гектар шэнэ газар элдүүрилэгдээ. Тарилгын талмай арбан жэлэй турша соо 2 үлүүтэй дахин нэмэhэн байна. Үргэн уужам тала дайдануудта байгуулагдаhан томо ажахынууд ороohо таряа ургуулан абадаг ёhотойл фабриканууд болоо. Алтайн шэнэ газар дээрэhээ 1.800 миллион пүүд ороohо таряан гүрэндэ худалдагдаhан байна. Мяха, hү, үндэгэ бэлэдхэлгэ 1953 онойхидо орходоо 2—3 дахин нэмээ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохын тулада Алтайн коммунистнууд болон бүхы ажалшадай хэжэ байhан тэмсэл тухай нүхэр Георгиев саашань дэлгэр[…] хэлэhэн байна.

1964 ондо 450 милли[…] ороohо таряа ургуулан абах[…] миллион пүүд таряа гүрэн[…] шаахын түлөө Алтайн хизаа[…] дөө ажахын худэлмэрилэгш[…] сэжэ байна. Өөhэдынгөө ү[…] бигдажа байhан зорилгонуу[…] рэтэй солотойгоор дүүргэхын[…] Алтайн коммунистнууд, […] бүхы хүсэ шадалаа, оролдо[…] гаха гээд нүхэр Георгиев […] түгэсхэлдэ мэдүүлээ.

Москвагай областиин маш[…] дые туршалгын түбэй станци[…] таабха ургуулгын талаар он[…] руулагдаhан комплексно […] даагша **В. И. Кузнецов** үгэ […] Манай областиин хүдөө ажах[…] дэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ […] тонно хартаабха болон овощ[…] доо үгэхэ гэhэн уялга абаа. […] шэнээн хэмжээнэй продукци[…] гатай холбоотой бүхы гол х[…] риие оньhожоруулагдаhан […] нууд болон звенонууд дүүргэ[…] на. Өөрынгөө звеногой худэл[…] дүй дүршэл тухай хөөрэхые […] сэнэб.

Гурбан механизаторhaa бү[…] манай звено 1963 ондо 157 […] талмай дээрэ хартаабха тари[…] Бар хүсэ эгээн лэ багаар г[…] үндэр ургаса абахын тулада х[…] ха тарижа ургуулха, хуряа[…] ха шэнэ технологи хараалха […] го бидэнэр урдаа табиhан бай[…]

Звено тарилгаа hайнаар […] гектар бүриhөө 160 центнер […] таабха дунда зэргээр, гэлтэ[…] тогүйгөөр хуряажа абаhан […] Центнер хартаабха ургуулжа […] хын тулада 54 минута саг […] шалагдаhан болоно. Энэ хада[…] хоз, совхозуудтахи дунда зэрг[…] хэмжээнhээ зургаа дахин ба[…] но бшуу. Центнер проду[…] өөрынь үнэ хоёр түхэриг 54 […] гэтэ болоhон байха юм. Шабар[…] муу хүрьhэтэй газарта он[…] руулагдаhан звено 2500 тонн[…] таабха ургуулан абажа, кол[…] вайнгаа гэшүүн бүхэндэ абаж[…] бэл 800 үлүүтэй тонно хар[…] тушааhан байнабди. Механ[…] бүхэн ажахыдаа 37 мянган т[…] гэй сэбэр ашаг олзо оруулhан […] юм.

Москвагай областьдо 1963 […] 36 мянган гектар талмайн хар[…] ха поточно аргаар хуряажа […] байна. Маанадай үүсхэлые […] шэдэй ороной бусад областн[…] олон болоно байhаниинь ехэ […] халан түрүүлнэ. Мүнөө мана[…] ногой дэргэдэ хартаабха ург[…] шадай hургуули байгуулагдаа[…] 250 шахуу хүн hуража гара[…] на.

Манай оньhожоруулагдаhан […] ногой худэлмэриие Никита Серг[…] Хрущев өөрынгөө амаршалгын […] соо үндэрөөр сэгнэhэн байна. […] лай шэнэ амжалтануудые туй[…] мнай Никита Сергеевич бидэн[…] сэhэн байгаа. Звено хадаа 196[…] до 200 гектар хартаабхын тар[…] гектар бүриhөө 200 центнер […] хуряажа абаха, центнер про[…] абахын тулада хүсэ гарга[…] 54-hөө 30 минута хүрэтэр […] луулха гэhэн уялга абаа.

**

КПСС-эй ЦК-гай Пленум[…] тоолой проектые бэлэдхэхэ […] үдэшын заседани дээрэ hун[…] Комиссиин түрүүлэгшээр […] И. Н. Воловченко томилогдоhон[…] на.

Февралиин 14-дэ Пленум […] мэреэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАС[С])

БҮХЫ ЮУМЭН— БЭЛЭДХЭЛhЭЭ

Долоон жэлэй зургаадахи хабарые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтахын түлөө Хэжэнгын совхозой механизаторнууд эршэ түгэсөөр тэмсэнэ. Газар элдүүрилхэ, үрэhэ hуулгаха зэр зэмсэгүүдэй заhабари эмхи гуримтайгаар, шанар hайнтайгаар ябуулагдана.

Трактор заhабарилагшадай худэлмэриие МТМ-е даагша нүхэр Андреевский хүтэлбэрилнэ. Заhабарилгын бүхы худэлмэри поточно-узловой аргаар хэгдэнэ. Тиихэдэ сеялкэ, плуг, борной болон бусад элдэб машина заhабарилагшадые механик нүхэр Хакимов эмхидхэн худэлгэнэ.

Узелнууд өөhэд хоорондоо холбоотойгоор, бэе бэедээ haад ушаруулангүйгөөр худэлдэг юм. Тэдээн соohoo механизатор нүхэр Федотовой даадаг поршень заhабарилдаг бүлэг, нүхэр Рекуновэй—мотор заhадаг, нүхэр Кубановай—хабсаргалгын узелнууд бүришье hайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Ажалайнь эмхидхэл hайн. Тиихэдэ түмэршэ дархашуул, токарна цехэй худэлмэришэд узелнуудай хэрэгсэлнүүдые саг дарыдань бүтээжэ үгэдэг байна.

Механизаторнуудай габшагай ажалай үрэ юуб гэхэдэ, трактор заhабарилха 1963 оной 4-дэхи кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. 35 трактор заhабарилжа гаргахын орондо 40 трактор заhаба. Мүн тэрэшэлэн газар элдүүрилдэг, үрэhэ таридаг машинануудые заhабарилха түсэб хараа үлүүлэн дүүргэгдэhэн.

Ажалай эршэ шэнэ жэлэйшье эхинhээ хойшо буураагүй, харин бүри шангадаhан зэргэтэй. Тиигэжэ январиин 1-hээ хойшо КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй нээгдэхэ үдэр болотор 17 трактор, 8 сеялкэ, 20 плуг болон бусад зэмсэгүүд заhагдаад байна бшуу. Энэмнай яhала ехэ амжалта, ёhотойл бэлэг гээшэ гээд тодорхойлоё.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, газар элдүүрилгын шанар hайжаруулха тухай асуудал эндэхи механизаторнууд хамтынгаа суглаан дээрэ hаяхан зүбшэн хэлсэhэн байна. Тиихэтэеэ хамта шэнэ уялга хараалаад, трактор болон бусад машинануудай заhабариие февралиин 23 болотор сүм дүүргэхэ шиидхэбэри баталан абаа.

Р. Цымпилов,
манай штатнабэшэ корр.
Хоринии аймаг.

hаяхан манай республикын «Сельхозтехникын» складта үшөө 120 тонно хоёр вагон минеральна үтэгжүүлгэ асарагдажа, колхоз, совхозуудта зөөгдэжэ захалхань. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Сельхозтехникын» складай секциие даагша нүхэр Ирдынеев (баруун гарhaa) кладовщигтаяа суперфосфат болон аммиачна селитр илгажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной февралиин 15.

Зүүн Африкада тохёолдоhон аюулые сараха

ТАСС-ай мэдүүлгэ

hүүлэй үедэ совет болон дэлхэйн хүн зоной анхарал Зүүн Африкада хандуулагдана.

Африка түбиин энэ райондо болоhон ушар хэрэгүүд Африкын Нэгэдэлэй организациин Министрнүүдэй Соведэй тусхай сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Энэ сесси Дар-эс-Самале (Танганьика) хотодо болоно. Энэ ушар ехэ удха шанартай.

Юуб гэхэдэ, Зүүн Африкын залуу гүрэн—Занзибар болон Пембын залуу республикада эсэргүүгэээр зарим баруун оронуудай сэрэгэй демонстрациин хэгдэhэнэй hүүлээр Кени, Танганьика болон Угандада энэ оной январиин эсэс багаар Английн сэрэгүүд оруулагдаhан байна. Тэдэ сэрэгүүд Английн офицернүүдые африкынхидаар hэлгэхэ гэhэн эрилтэ табиhан нютагай сэрэгэй подразделенинүүдэй буу зэбсэгые буляажа абаhан байна. Британиин командовани Зүүн Африкын эдэ оронуудай гол стратегическэ пунктнуудые хиналта доро байлгана, мүн Английн хэдэ мянган солдадууд эндэ асарганхай. Зүүн Африкын эрье шадар Английн далайн сэрэгэй горитойхон хүсэнүүд тогтонхой, тэдэнэй дунда авианосецууд бии. Тэрэшэлэн эндэ США-гай далайн сэрэгэй хүсэнүүдэй эсминец бии. Дүтэ шадар байhан сэрэгэй баазануудhaa сэрэгүүдые эндэ асархаhаа гадна, Лондоной хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhoop, Английн командовани Англида, Хойто Ирландида, Мальта ольторог болон ФРГ-дэ байрлаhан сэрэгүүдые мүн лэ эндэ асархаар бэлэдхээ.

Кени, Танганьика болон Угандада Английн сэрэгүүдые оруулха ушарынь хадаа «Орон доторое ёho гуримуудые байгуулха» талаар эдэ оронуудай гүрэнүүд Английн правительствэhээ туhаламжа эриhэн байгаа. Теэд Зүүн Африкада хэгдэжэ байhан Английн сэрэгүүдэй сэрэгэй бэлэдхэл юу харуулнаб гэхэдэ, Английн командовани энэ ушар байдалые хэрэглэжэ, сэрэгэй удха шанартай ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлнэ. Энэнь Зүүн Африкын hаяхан сүлөөрэhэн оронуудта эсэргүү шэглэлтэй юм.

Хэдэхэн сэрэгэй подразделенинүүдые буу зэбсэггүй болгохо зорилго дүүргэлгэтэй тэдэнэй хэhэн сэрэгэй бэлэдхэл дан үлүүдэшоо. Энээниие хараадаа абан, Английн болон Американ пропаганда Кени, Танганьика болон Угандада Английн армиин бусажа ерэhэн ушарые «Зүүн Африкые коммунизмhaa абарха» гэhэн шалтагаар тайлбарилха hэдэлгэ гаргана. Энэ хуурмаг үгые Зүүн Африкын гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд өөhэдөө эрид шууд буруушаана. Танганьигай армида болоhон hүжэрэлгэ коммунистнуудhaa гараагүй гэжэ Танганьикын правительствын тусхай мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдээ hэн. Тэрэшэлэн Кениин информациин министр Ачиенг Онеко январиин 29-дэ мүн лэ иигэжэ мэдүүлээ hэн: Зүүн Африкада, тэрэ тоодо Кенидэ, болоhон ушар хэрэгүүдтэ коммунистнуудай хамаарhан баримтагүй.

Энэнь багадаад, баруун пропаганда хадаа Зүүн Африкын оронуудта Английн сэрэгүүдые үни удаан саг соо байлгахын тула олониитын hанал бодолые бэлэдхэхэ зорилгоор «Африкын арадууд политическэ талаараа болбосороогүй», тэдээндэ «сагhaa урид бэеэ даанхай байха эрхэ олгоо» гэхэ мэтэ хуушан колониальна гуримай шашалдаае тарааhан байна. Американ хэблэл иигэжэ сэхэ хэлэнэ. Жэшээлхэдэ, «Нью-Йорк геральд трибюн» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Английнхидшье, мүн Зүүн Африкын политическэ хүтэлбэрилэгшэдшье бэеэ даанхай байха эрхэ үгэхэдөөшье, мүн абахадаашье дан түргэдөө юм». Энэ шашалдаан хадаа колониализмтай тэмсэл хэхэдээ эрэлхэг зориг, политическэ талаараа болбосоронги байhанаа харуулhан Африкын оронуудай арадуудые хардаhан доромжолhон ябадал болоно.

Эдэ бүхы ушар хэрэгүүд «коммунис тагнуулай» гү, али «бэеэ дааха эрхэ сагhaa урид үгэhэнэй» хойшолон бэшэ. Зүүн Африкада болоhон ушар хэрэгүүд хадаа империалис ёhоной неоколониализмын политика бэелүүлhэн шэнэ гэршэ мүн болоно. Тэрэнэй гол зорилго юуб гэхэдэ, Африкын арадуудта бодото эрхэ сүлөө үгэхэгүй, Африкын залуу гүрэнүүдтэ колонизаторнуудай бүрин эрхэтэй байхые үргэлжэлүүлхэ гэhэн байна. Энээнтэй дашарамдуулан Африкада болоhон «солдадуудай бунт» сэхэ руунь иигэжэ заана: Зүүн Африкада болоhон «солдадуудай бунт» колонизаторнууд үүсхээ.

Колониальна оронууд Зүүн Африкада сэрэгүүдээ байлгаха зорилгоор эдэ бүхы ушар хэрэгүүдые тохёолдуулаа. Тиихэдээ энэнь бэеэ даанхай залуу гүрэнүүд болохо Кени, Танганьика болон Угандын ашa туhада ехэ хоро хүргэхэ байна. Зүүн Африкын оронуудтай «аюулгүйе сахиха хоёр талын хэлсээ» баталха, Британиин нацануудай хани барисаае хамгаалха тусхай хүсэнүүдые байгуулха түсэбүүд Английн парламентда хэлсэгдэжэ байнхай. Имэ ябуулгануудые Английн правительство hайшаана гээд тусхайта мэдээсэгдээ hэн. Энээнhээнь имэ асуудал гарана: хэндэ эсэргүүгээр имэ хамгаалгын хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ юм? Юуб гэхэдэ Африкын зүүн оронуудта империализм болон неоколониализмhaa ондоо хэншье доботолхоёо hананагүй ха юм.

Энэ түсэбэй ушар удхые «Санди телеграф» газетын шэнжэлэгшэ муу бэшээр элишэлнэ. «Кенидэ Английн сэрэгэй бааза байгуулха асуудалаар шэнэ хэлсээнүүдые хэхэ» тухай Лондон hанаашална гэжэ тэрэ бэшэнэ. Тиихэдэнь Кенидэ бүхы сэрэгэй баазануудые 1964 ондо усадхаха гэhэн Англи Кени хоёрой хоорондо хэлсээн баталагдаhан байха юм.

Эдэ бүгэдэ ушар хэрэгүүд гансашье Зүүн Африкын арадууд болон гүрэнүүдтэ бэшэ, харин бүхы Африка түбиин арадуудта аюултай байhаниинь ойлгостой. Энээнтэй дашарамдуулан Африкын бэеэ даанхай гүрэнүүдэй правительствануудай зүгhөө Зүүн Африкын байдал тушаа hанаагаа зобожо, Африкын Нэгэдэлэй Организациин Министрнүүдэй Соведэй Дар-эл-Саламе хотодо онсо яаралтай сессидэ хабаадаха гэhэн шиидхэбэринь hайшаалтай. Зүүн Африкада болоhон ушар хэрэгүүд 1960 ондо Конгодо болоhон ушар хэрэгүүдтэй тон адли байна. Энэнь конголез арадта ямар хойшолонтой байгааб гэжэ мэдээжэ.

Гэбэшье империалистнуудай тохёолдуулhан аюулые саг соонь мэдэжэ абабал, хэрбээ энэ аюултай тэмсэхын тула ороной бүхы патриотическэ хүсэнүүд элсүүлэгдээ haa, мүн имэ аюулай тохёолдоhон орондо Африкын бусад гүрэнүүд туhаламжа хүргэжэ эхилээ haaнь, империалистнууд болон колонизаторнууд заатагүй диилдэхэ байна. Эгээл имэ ушар Алжирта боложо, хуушан гурим баримталагшад бута сохигдоhон байгаа hэн.

Хэрбээ 1960 ондо Конгын хүгжэлтые империалистнууд болон тэдэнэй туhамаршад зүб харгыhаань гаргажа шадаа haaнь, мүнөө Зүүн Африкада имэ ушар тохёолдуулхагүйн тулада Африкын оронуудай арадууд болон правительств[…] гүйсэд хүсэ шадалтай юм. […] Танганьика болон Угандын а[…] өөhэдынгөө правительствану[…] тойрон нягтаар жагсажа, су[…] гын хүдэлөөнэй элитэ ажал ябу[…] шадаараа хүтэлбэрилэгдэн, […] нальна хүгжэлтынгөө асууд[…] дые шиидхэжэ байна. Тиин […] низаторнуудай hөөргөө бусаж[…] хые ушаруулхагүй байна.

Эдэ оронуудай арадууд бэеэ […] хай байдалаа бэхижүүлхын […] тэмсэлдээ Африкын бусад гү[…] дэй аха дүү оронуудай болон […] эб найрамдалда дуратай бүхы […] нүүдэй дэмжэлгэдэ түшэглэжэ […] ха байна. Африка өөреэшье […] лониализмтай тэмсэхэ бага бэ[…] дүршэлтэй болонхой. 1963 оно[…] да байгуулагдаhан Африкын Н[…] лэй организаци ехэ удха шан[…] ушар хэрэг гээшэ. Мүнөө Аф[…] оронуудта хариин оронуудай […] ралгатай тэмсэхэ hайн зэбс[…]

Африкын Нэгэдэлэй Организ[…] Министрнүүдэй Соведэй онсо я[…] тай сессидэ хабаадажа байhан […] рикын гүрэнүүд Зүүн Афри[…] байдалые гуримшуулха хэрэгт[…] лүүлэгдэhэн шухала шиидх[…] өөhэдөө, империалис оронуудай […] баадалгагүйгөөр шиидхэхэ бол[…] жэ найдагдана.

Түрэл газар дээрэнь харин […] гүүдэй байhанhaa уламжалан […] хёолдоhон аюултай байдалые т[…] усадхахыень Кени, Танганьи[…] лон Угандын арадуудта совет […] нүүд хүсэнэ. Советскэ Союз эд[…] нуудтай хани харилсаатай б[…]

Өөрынгөө газар дээрэhээ х[…] оронуудай сэрэгүүдые гар[…] түлөө, Африкадахи хариин с[…] баазануудые үгы хэхын түлөө, […] циональна талаараа сүлөөрхэ, […] даанхай гүрэн байха гэhэн […] оролдолгынгоо бэелүүлэгдэхы[…] лөө тэмсэлдээ. Африкын бэеэ […] хай гүрэнүүдэй арадууд болон […] вительстванууд Советскэ Союза[…] рэнэй правительствын зүгhөө […] дамтай хани нүхэрөө олохо гэж[…] таар этигэлтэй лэ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин болон февралиин Пленумүүдэй заабаринуудые бэелүүлхын түлөө

Өөһэдынгөөл хүсэндэ найдаха хэрэгтэй

Баргажанай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз доторойнгоо арга боломжо мууса ашаглана

...ахын үшөө нэгэ жэлэй дүн ...гдаба. Гээгдэнги ажахы гэжэ ...рдоһон Барханай Ленинэй нэ...этэ колхоз баһал жэлээ бира...оо дүүргэв. Үнгэрөөшэ жэлдэ ...он олзо доходынь бүхы гарга...а хаажа шадабагүй. Хэрбээ жэ... туршада бүхыдөө 517 мянган ...ригэй олзо оробол, гаргашань ... 50 мянган түхэригтэ хүрөө. ...1963 оной эхиндэ харюулаг...ргашань 191 мянган түхэ... байһан. Тиимэ болохолоороо, ...жэлэй олзоһоо 255 мянган тү... абаха баатай болоно.

...хадаа иимэ ябадалда жэл бүри ...об гэхэдэ, колхознигуудай ажа...түлөөһэн абаһан продукциень ...сангүйгөөр түлэгдэжэ абтаха ...укцинь ороногүй бшуу. 1963 ... танса колхознигуудай ажа... түлөөһэндэ бүхы олзо доходойнь ... 50 процент гаргашалагдаһан ... Энэнь тон ехэ гээшэ.

...лэй дүн гаргагдаад байхада, ...озой хүтэлбэрилэгшэд ямар ... абанаб? Нэн түрүүн тэдэнэр ...нигуудай ажалай түлөөһые ... үдэрөөр тодорхойлдог боло... гэжэ шиидэнхэй. Теэд ажалай ...хал гуримшуулангүй, һара бү... ферма, бригадануудай экономи... дүн согсолжо, бүхы гаргашын ...оһоо шанга хиналта табяагүй ... энэ ушарташье амжалта туй...хань бэрхэтэй.

...ахыгаа гээгдэлһээнь гаргаха ... түбхын түрүүн үдэр һара бү... продукци ехээр абаха гэһэн ...ай ха юм. Мүнөө үедэ колхо... гол олзо орошонь һүн, мяхан ...но. Гаргаша багатайгаар һүн ... абтажал байгаа һаа, колхозой ...охонь мэдээжэ.

Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэд ...ээр абахын тула юу хэнэ гээ...? Артелиин һаалиин фермэ... дээгүүр ябаад харахада, тон ...гүй байна.

Колхоздонь бүхыдөө һаалиин 7 ...тэ бии. Тэдээн сооһоо эгээн ... зэргэдэ үүлтэртэ үнеэдэй ... тоологдоно. Эндэнь үнеэдтэ ... үгтэнэ, бурдууг уулгагдана.

Үүлтэртэ үнеэдэй фермэдэ үдэһөө ...жэ байха үеэр хүрэжэ ерэхэдэ, ...шад силос малтан, һахы һа... худэлжэ байба. Газар дээрэ ...һон силос дээрэһээ хушалтагүй ..., нилээд хүрэшэнхэй. Һаали... һүхөөр сабшажа, түмэр асаар ...жо, шарга дээрэ тээгээд, үнеэ... байрын сонхоор тэрэнээ дахин ... оруулна.

—Энэ хүдэлмэриие манай хүнгэлхэ ... колхозой хүтэлбэрилэгшэд ...оногүй. Ядахын сагта энэ дүү... харгые хорёод метр утадхажа ...нь, силосээ тээгээд сэхэ бай... соогоо орохо байгаабди,—гээд, ...шад дарьялдана.

Үнэхөөрөөшье, малай байрын га... бооһон силос хүрэтэр дүүжэн ... татахань бараг лэ байгаа.

Теэд тэрээндэ хүн анхарнагүй бшуу.

Энэ фермэдэ бүхыдөө 180 үнеэд бии. Тэдэнһээ январь һарада 9200 килограмм һүн һаагдаһан байна. Ондоогоор хэлэбэл, энэ фермын үнеэн бүриһөө январь соо сүүдхэдээ оройдоо 1,7 килограмм һүн һаагдаһан болоно.

—Ямар ушарһаа һүн багаар һаагдана гээшэб,—гэжэ һаалишадһаа асуухада, тэдэнэр иигэжэ харюусаба.

—Шэнэ тугаллаһан үнеэд үсөөн, олохон үнеэднай шэргэнхэй. Искусственна үрэжүүлгын пункт хахад жэл соо хүдэлнэгүй. Фермэ дээрээ бухашье үгы байхада, хаанаһаа үнеэд тугаллаха юм.

Һаалишадай гомдохонь буруу бэшэ. Шалгаад үзэхэдэ, энэ фермэдэ искусственна үрэжүүлгын пункт 5 һара хүдэлөөгүй, фермэдэнь нэгэшье буха байгаагүй. Һаянайл орой нэгэ буха асаржа табинхай. Искусственна үрэжүүлгын пункт байхагүй, тэрэнэй байрань һаял бүтэжэ байна.

Аяар зун туаллаһан үнеэд мүнөө хүрэтэр ороондо оруулагдаагүй байһаар. Жэшээнь, һаалишан Чинцо Батуевагай «Рюмка» гэжэ үнеэн 1963 оной июниин 20-до туаллаһан аад, һаял 1964 оной январиин 23-да ороондо оруулагдаа.

Иимэ байдалай түлөө хэн харюусаха ёһотойб. Колхозой түрүүлэгшэ, зоотехник нүхэр Жалсараев, тэрэниие мал ажалай талаар орлодог нүхэр Бухаев гэгшэд сэхэ харюусалгатай.

Фермэ дээрэ ажалай гурим наринаар сахигданагүй. Һаалишадай дунда социалис мүрысөөн хүсэд дэлгэрүүлэгдээгүй байһаар. Хэн һаалишанай хэды литр һү һааһые мэдэхын аргагүй. Һаалишадай хүдэлмэриин дүн элэ эр харуулагданагүй.

Удаань Мэдэгма Хуригановагай даадаг гүүртэдэ ерээбди. Эндэ үнеэдтэ бага зэргэ үбһэ, буйлуулагдаагүй сагаан һолоомо үгөөд, умбама саһан соогуур бэлшээридэ туужархина.

Энэ гүүртэдэ баһал һубай үнеэд олон, искусственна үрэжүүлгын пункт байхагүй.

—Фермэдээ хоёр бухатай байһан зомди. Тэрэнэймнай нэгыень тээсгэн племфермэ абаашаад, гансадаа ороод байнабди,—гэжэ һаалишан Альгерина Бадмаева мэдүүлбэ.

Үнеэдые ороондо оруулха хүдэлмэриин гуримшуулагдаагүй дээрэһээ энэ һаалишанай «Канта» гэжэ үнеэн үнгэрһэн жэлэй майн 23-да туаллаһан аад, мүнөө хүрэтэр үрэжүүлэгдээгүй байшоо.

Энэ фермэ дээрэ тэжээл буйлуулха запарник, тусхай гэр, түхеэрэлгэ биишье һаа, мүнөө хүрэтэр нэгэшье центнер һолоомон уураалтуулагдажа, хэршэгдэжэ малда үгтөөгүй.

Мүнөө үбэлжэлгын үедэ колхозой нэгэшье фермэ дээрэ һолоомо буйлуулжа, үнеэдтэ үгэхэ хүдэлмэри хэгдээгүй байба.

Һаалиин фермэнүүд дээгүүр шэнэ туаллаһан үнеэд олон. Жэшээнь, Хуригановагай гүүртэдэ 15 үнеэд туаллаһхай. Теэд эдэ үнеэд һайнаар эдеэлүүлэгдэхэ, силос үгтэхэ байгаад, бусад хюһаран үнеэдээр адли сүүдхэдээ хоёр дахин һаагдаад, бэлшээридэ туугдана. Иимэ ушар бусад фермэнүүдтэшье үзэгдэнэ.

Эгээл энэ шалтагаан дээрэһээ һүнэй гараса тон бага байһаар. Жэшээнь, январь һарада колхозой үнеэн бүриһөө сүүдхэдээ нэгэ килограмм хүрэхэгүй һүн һаагдаа бшуу. Нүхэр Алакшиновагай гүүртын үнеэн бүриһөө январьда үдэрэй хахад литрһээ үлүүхэн һүн гараа.

Һаалиин фермэнүүд дээгүүр ябахада, харуулан ойлгуулха плакат, уряа лозунг, һаалишадай социалис уялгануул байхагүй. Январь һарада ядахадаа һаалиин фермэнүүдтэ хэды шэнээн һү һааxаб гэһэн даабари хүргэгдөөгүй байшоо. Энээнэй түлөө колхозой парткомой секретарь нүхэр Бадмаев харюусаха зэргэтэй.

Үнгэрһэн һарада һаагдаһан һүнэй миил 65 процентнь гүрэндэ худалдагдаа. Колхозой доторой хэрэгсэлдэ, туалнуудта ехэ һүн гаргашалагдана. Теэд искусственна аргаар һү бэлдэжэ туалнуудта уулгаха тушаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд орой бодомжолоошьегүй байһаар.

—Бидэнэртэ магазин ошожо, тэндэ ээлжээндэ байжа, эд бараа абаха сүлөө байхагүй. Магазинда ерэһэн һайн эд маанадта хүртэнгүй дууһашана,—гээд, үүлтэртэ үнеэдэй фермэдэ ажалладаг һаалишад гомдоно.

Колхозой 1-дэхи бригадын Цыренжап Сандаковай отарын дэргэдэ тусхай культбаза нээгдэнхэй. Теэд тэндэнь ороходо, шонын хүрэжэ үхэхөөр хүйтэн, шорой шохойдо дарагдаһан байба.

Малшадай эрилтэдэ иимээр хандажа болохогүй. Колхозоо түрүү зэргэдэ гаргахын тула мүн колхознигуудайнгаа дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ парткомой секретарь нүхэр Бадмаев һайса ойлгожо байгаад, хэмжээ абадаггүйнь гэмшэлтэй.

Мүн иимэрхүү ушар тараан ажалданшье үзэгдэнэ. Мүнөө хүрэтэр ехэнхи үрэһэ хүрэнгэнь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй. Хүнтэйнь полевой станда хүрэхэдэмнай, тэндэхи тоог дээрэ хэдэн зуун центнер тараан һаһа хүртэ дарагдашоод, шубуу шонхорой хүнэһэн боложо хэбтэбэ.

Ниитын баялиг—орооһо тараанда иимэ һалан назгайгаар хандажа болохо аал? Яашье болохогүй.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, колхозой хүтэлбэрилэгшэд ажахыгаа гээгдэлһээнь гаргаха хэмжээ ябуулгануудые хараалжархёод, тэдэнээ үдэр бүриингөө ажал дээрэ бэелүүлхэ гэжэ оролдоногүй. Али гаднаһаа туһа хүргэгдэхэдэнь гээгдэлһээн гарахабди гэжэ һанана гээшэ гү. Хэрбээ тиигэжэ бодомжолбол, ехэхэн алдуу гаргана. Гаднын туһаламжада найдахагүй, харин өөһэдынгөөл арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэхэ гэжэ үдэр бүри тэмсэхэ ушартай.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

Коммунис ажалай ударнигууд Т. Я. Панов, А. М. Кладеев локомотив задалдаг цехэй түрүү хүдэлмэришэд юм. Эршэмтэй һайнаар ажалладаг эдэ хоёр юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлнэ. Хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулиин 8-дахи класста һуралсадаг. Тус цехэй слесарьнүүд һаяхан электро-хабсаргагшын мэргэжэл шудалаа.
В. МУЛЛЕРАЙ фото.

Хими хүгжөөлгэдэ хаба соогоо хабаадалсая

Прибайкалиин промышленно-үйлэдбэриин зонын парткомой пленумһээ

Ехэ химиин хүгжэлтэдэ ямараар хабаадахаб, үнгэрһэн жэлдэ хэр зэргэ хүдэлэгдөөб, долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ ямар зорилгонуудые дүүргэхэб — эдэ шухала асуудалнуудаар Прибайкалиин промышленно-үйлэдбэриин зонын парткомой пленум дээрэ ехэхэн хөөрэлдөөн һаяхан болобо.

Социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрһэнэй, хүдэлмэришэдэй, инженер, технигүүдэй эдэбхи үүсхэлтэйгөөр ажаллаһанай ашаар зонын промышленна предприятинууд үнгэрһэн жэлдэ һайн амжалтануудые туйлаһан байна гэжэ элидхэлшэ, парткомой секретарь **Г. А. Еремин** тэмдэглэбэ. Илангаяа КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумдэ бэлэдхэлэй үедэ, тэрэнэй һүүлээр ажалай эдэбхи бүри үргэдэһэн байна.

Тиигэжэ зонын предприятинууд валовой продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь 5 хоног урид дүүргэжэ, даабариһаа гадуур нэгэ миллион 95 мянган түхэригэй продукци гаргаа. Тэрэ тоодо 15 мянган тонно цемент, 1 миллион 655 мянган условно плиткэ шифер, 541 мянган хирпиисэ, 1956 кубометр түмэр-бетонно хэрэгсэл үйлэдбэрилэгдөө. Тэрэшэлэн Байгалай загаһашад даабариһаа гадуур 4,8 мянган центнер загаһа бария, 122 мянган баанха консервэ гаргажа, худалдаа наймаанай организацинуудта эльгээгээ.

Гадна капитальна барилгын түсэб 101,1 процент дүүргэгдэбэ. Үнгэрһэн жэлдэ түмэр-бетонно зүйлнүүдые гаргадаг Брянска заводой хоёрдохи ээлжээн, барилгын материалнуудай Татауровска комбинадай избёосхын завод, Тимлюгэй цемент-шиферэй завод дээрэ избёосхо галдаха түхеэрэлгэ ашаглалгада тушаагдаа, — гээд элидхэлшэ үргэлжэлүүлнэ.

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой, Тимлюгэй ТЭЦ-эй, Баргажанай, Байгалай, Еловско леспромхозуудай коллективүүд мүрысөөндэ шалгаржа гараба.

Байгал шадарай промышленна зонын предприятинууд долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ муу бэшээр хүдэлжэ эхилбэ. Январь һарын түсэб бүхы предприятинуудаар дүүргэгдэнхэй.

Гэбэшье хэхэ ажал эндэ тон ехэ. Ехэ химидэ сэхэ хабаатай Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилга эхилһэн аад, һүүлэй үедэ урагшаа ябаагүй. Мүнөө жэлдэ энэ барилгада 5 миллион шахуу түхэриг мүнгэ үгтэнхэй. Теэд алдэб шалтагаануудһаа боложо, барилгын талмай дээрэхи хүдэлмэри урагшаа ябанагүй.

— Бидэнэр түргэнөөр, хүнгэнөөр, шанартайгаар бариха уялгатайбди,— гэжэ эндэхи барилга-хабсаралгын управлениин начальник **Гейдебрехт** хэлэнэ. — Теэд мүнөө болотор олохон бэрхэшээлнүүдтэй ушарнабди. Даб дээрэ хэлэбэл, байгша ондо ямар объектнүүдэй баригдахань мэдэгдэнэгүй. Проект оло дахин хубилгагдажа, техническэ документаци хожомдожо абтана. Ажал дээрэ али нэгэн хубилалтын болоходо проект табигшад тэрэниие саг доронь шиидхэнэгүй. Химиин томо барилга материально-техническэ талаараа һаадгүйгөөр хангагдаха байгаа. Теэд бодото дээрээ тад ондоо эрхэ байдал үзэгдэнэ. Али олон юумэн дуталдажа, ажал хүдэлмэриие гэдэргэнь татана.

Байгал шадархи ой модоной промышленностиин предприятинууд баритдажа байгаа ехэ химиин предприятинуудые — Байгалай целлюлозно завод, Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадые түүхэй эдээр хангажа байха уялгатай юм. Энээнэй тула ойрын жэлнүүдтэ модо бэлэдхэлгэ, модо урадхуулга жэлдээ 2 миллион кубометртэ хүргэгдэхэ зэргэтэй. Энэмнай мүнөөнэй хэмжээнһээ хэды дахин ехэ болоно. Гэхэтэй хамта леспромхозуудые үргэдхэхэ, шэнэ леспромхозуудые байгуулха асуудал тон удаанаар шиидхэгдэнэ. Байгалай модоной бааза Байгалай целлюлозно заводто жэлдээ 1.900 мянган кубометр модо эльгээжэ байха ёһотой. Теэд энэ предприятиие шэнэдхэн үргэдхэхэ хүдэлмэри үни хада эхилээд, хэзээшье дүүргэгдэхэнь мэдэгдэнэгүй, — гэжэ тус баазын директор нүхэр **Пронюк** шүүмжэлбэ. Модо суглуулжа һаллаад, саашаданъ дамжуулан эльгээхэ далайн портые хаана барихань мүнөө болотор шиидхэгдээгүй.

Байкал шадар республикын барилгын индустриин томо томо предприятинууд: Тимлюгэй цемент-шиферэй завод, барилгын материалнуудай Татауровско комбинат, түмэр-бетонно зүйлнүүдые бүтээдэг Таловска, Брянска заводууд хүдэлнэ. Гадна машина, техникээр хүсэд зэбсэгжэнхэй барилга-хабсаралгын хоёр томо управлени ажаллана. Энэ хоёрой алиньшье жэлдээ хэдэн миллион түхэригэй барилга бодхоожо шадаха. Теэд тэдэнэй нэгэниинь — Тимлюгэй 9-дэхи управлени мүнөө үедэ хэхэ ажалгүй тооной болонхой. Юуб гэхэдэ, байгша ондо оройдоол 300 мянган түхэригэй түсэб үгтэһэн байха юм.

— Мүнөө энэ управлениие усадхаха тухай асуудал гараад байна. Хэдэн жэлэй туршада байгуулагдаһан, орон доторoo томохон цемент-шиферэй завод, **Каменск тосхон** болон бусад олон барилгануудые бодхооһон коллективые тараажархиха гээшэмнай огто таарамжагүй ябадал болоно бэшэ гү, — гэжэ управлениин парторганизациин секретарь нүхэр **Бурлаков** хэлэнэ. — Эндэ хэхэ ажалайнь үгы болоо һаа, «Бурятцелинстрой» трестын мэдэлдэ үгэхэ гуйлтатайгаар бидэнэр Буряадай барилгын управлениидэ хандаһан байгаабди. Энээндэмнай арсалта үгөө һэн. Тиихэдэнь Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилгада хабаадуулхыень хандабабди. Теэд мүнөө болотор харюу байхагүй.

Нүхэр Бурлаковай табиһан асуудал тон шухала гэжэ манда һанагдана. Энээниие Буряадай барилгын управлени богонихон болзорто зүбөөр шиидхэжэ, барилгашадые хүдэлмэреэр хүсэд хангаха бэзэ.

Тэрэшэлэн ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин үнэ сэн хямдаруулха, шанарыень һайжаруулха, үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ асуудалнуудта пленумдэ хабаадагшад ехэхэн анхарал хандуулба.

Энээн тушаа түмэр-бетонно зүйлнүүдые бүтээдэг Таловска завод дээрэ горитойхон хүдэлмэри хэгдээ. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада тус завод түсэб даабаряа дүүргэдэггүй, гээгдэжэ ябаһан юм. Үйлэдбэреэ гээгдэлһээнь гаргаха тушаа эндэхи хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд олохон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ шадаа. Энээнэй ашаар түмэр-бетонно зүйлнүүдэй бүтээлгэ нилээд дээшэлээ. Январь һарын түсэб 147 процент дүүргэгдээ.

—Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэб дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 3 мянган кубометр түмэр-бетонно зүйлнүүдые үгэжэ шадахабди, — гээд заводой директор нүхэр **Середкин** мэдүүлнэ.

Парткомой пленум дээрэ промышленно-үйлэдбэриин зонын предприятинуудай коллективүүдэй 1964 ондо абаһан социалис уялганууд һайшаагдаба.

Д. Цыбикжапов.

Оролдосотой, шадамаршье

Ажал гэхэдэ урмашан хүхижэ байдаг, нэгэ дууламан, хараһанаа мартадаггүй Антонида басагые «Родина» колхозойхид хүгшэн залуугүй дууһан мэдэхэ.

Балайшье олон жэлдэ ажаллаагүй аад, нарай туалнуудые зүбөөр харууһалха, түлжүүлхэ баян дүршэлтэй болоһон энэ туалшан управлени соогоо магтаалтай ябадаг.

Антонида Агафонова мүнөө үедэ 60 туалнуудые даажа абаад, гарзагүй һайнаар харууһална. Тэжээлээ ходо буйлуулжа, амтаруулжа, саг соонь эдюулдэгэй ашаар тус бүриинь шэгнүүрые түргөөр нэмээнэ.

— Туал бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдээ 700 граммаар нэмээгдэнэ. Хямда үнэ сэнтэй хэмэл һү туалда уулгадаг болообди. Иимэ һүн фермэдэмнай бэлдэгдэнэ,— гэжэ Антонида хөөрэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй хүндэлэлдэ саашадаа шэнэ амжалта туйлахаар зорижоод, Антонида улам урма хэшээлтэйгээр хүдэлнэ.

С. КЛИМОВ.

Хяагта.

Хонишон Ц. Дондукова хөөрэнэ:

Ажаллаагүйдэ ахирхан лэ байха

Мүнөө манай Эхэ ороной ниислэл Москвада партиин ЦК-гай Пленум ...жо байна. Эндэ хүдөө ажахын ... продукци түргэнөөр элбэг...лхэ, хүндэ ажалаа бултыень ...жоруулжа, хими үргэнөөр хэ...лжэ, хямда сэнтэй орооһо, мя... һү, нооһо бүри ехээр абаха ...удал зүбшэн хэлсэгдэжэ байһа...нь мэдээжэ. Бидэ хонишод тус ...эй материалнуудтай танил..., хоорондоо зүбшэн хэлсэхэ ..., арад зоной байдалые саа... ямар аргаар улам һайжа...лха зүб зам хараалһан энэ ...дал саг дээрээ табигдаа гэжэ ...аан дэмжэнэбди. Эгээн тиимэ... пленум дээрэ хэлсэгдэжэ бай... хэмжээ ябуулгануудые бодото ...онь дары бэелүүлхын, мүн энэ ...гта өөһэдынгөө хубитые оруул... тула үнэн зүрхэнһөө амжал...айгаар ажалланабди.

...гээн энэ түүхэтэ үе саг соо ...гажанай Баян-Голой хонишод ... бүриһөө хурьга түлжүүлжэ, ..., нооһо абалгаяа эрид дээшэ... гэһэн һайн һайхан үүсхэл ...тайгаар республикынгаа бүхы ...шодто хандаһаниинь мэдээжэ. ... һүрэгөө бүри олошоруулха, ...арыень һайжаруулха, ашаг шэ...нь дээшэлүүлхэ—маанадай нан... уялга гээшэ ааб даа.

...и Дамби үбгэнтэеэ хамта мүн ... наһа хүрэһэн Будажап үбгэ эсэ..., түрэлэйнгөө Цэбэг гэдэг ба...тай 5-дахи жэлээ мянга гаран эхэ хонидые харууһалнаб. Даажа абаһан хонидойнгоо хэды олоншье һаа, шадалайнгаа зэргээр оролдожо, зун-намарай атар һайхан сагта һайнаар бэлшээн, тобир тарганаар үбэлжөөндөө оруулдаг гээшэбди. Тиимэһээ хониднайшье гарзалдаггүй, түлшье һайнаар абтадаг. Энээнэйнгээ ашаар жэл бүри 100 хонин бүриин 75-һаа дээшэ хурьга абадагбди. Нёдондо үбһэ тэжээл багатай, үбэлжэлтын хэды бэрхэтэй байбашье, 100 хонин бүриһөө 78 хурьга түлжүүлээ һэмди. Энээнһээ бүришье олон хурьгадые абажа болохо байһан юм. Гэбэшье хониной байрын мууһаа хурьгаднай бага зэргэ гарзатай байһан. Дал гээшэмнай даншье хуушаршаһан юм һэн даа. Тэрэ мүртөө дээрээ хушалта муутай. Зарим сагта олон хурьгадай гарахада тэдэнээ хааха газар олдодоггүй һэн. Үргэлжэ шахуу нойтон, г...игтэй байха.

Энэ жэл эндэмнай 1200 хониной багтаха шэнэ байра баригдажа, хониднайшье аятай байна, өөһэдөөшье амаршообди. Мүнөө Баргажанай хонишодой үүсхэл уряатай танилсаад байхадаа, тэрээндэнь харюу болгон 100 хони. бүриһөө 100 хурьга абаха зорилготойбди. Мүн хонин бүриһөө 3 килограмм 200 граммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалхабди. Энэмнай болож байгаа Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ бодото нэмэри болохо байна гэжэ найданабди.

Ц. Т. Дондукова.

Мүнөө бидэ мянган эхэ хонидһоо 670-аад хурьга абаад, бултыень то... болгожо байнабди. Энээнһээ урид сүүдхэдээ 50—55 хонин түрэдэг һэн. Мүнөө бага зэргэ үсөөрөөд байна: 20—25 хурьга абанабди. Намар искусственна аргаар үрэжүүлһэнэй ёһоор, мартын 10 болотор бүхы хурьгаднай абтаха ёһотой.

Түрэһэн хурьгадаа гарамсаарнь хоёр, гурбан хоног эхэтэйнь хамта хаамагта байлганабди. Тиигээд сакман болгон ехэхэн хашаанда ороно. Хэрбээ хурьгаа голоо һаа гү, али тэнхээ тамиргүй, өөдэгүйхэн хурьганай гараа һаа, тэрэнээ эхэтэйнь 7—8 хоног нэгэ хаамагта байлгадагбди. Хурьгадтаа эдюулхэ шэмэтэй һайхан үбһөөр хоморбди, тиигэбэшье хонидтоо үгэжэ байһан бүдүүн тэжээлһээ жэжэхэн, шэмэтэйень түүн абажа, тэрээгээр хурьгадаа хооллуулдагбди. Мүн яһанай гурилтай холёотой талха тараанай зүйл үгэнэбди. Минеральна тэжээлшье таһалгаряагүй үгтэдэг даа. Байрань доторoo хуурай, дулаан. Хохир үргэлжэ дэбдигдэдэг. Иимэ оролдолгын хүсөөр хурьгад абтана, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэнэ гээшэ.

Саашадаа хонишон нэрээ суурхулан, хонин һүрэгөө олошоруулжа, «сагаан алта» бүри ехээр абадаг болоеол!

Ц. Бабушеев
бэшэжэ абаба.

Хяагтын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дамби Будажапов хонидоо адуул жа ябана.

Советскэ Союзай хүдөө ажахые хүгжөөхэ эгээн шухала шата

ПАРИЖ. Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй хүдөө ажахын асуудалаар боложо байһан Пленумэй хүдэлмэриие Францида ехээр һонирхоно, гэжэ «Терр» газетын главна редактор Жозеф Люслак ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ. Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо, энээниие бэелүүлхын түлөө ехэ зөөри һомолхо гэһэн асуудалнуудые Пленумэй зүбшэн хэлсэжэ байһан ушар манай агрономуудай болон хүдөө ажахын үйлэдбэрилэгшэдэй гол анхарал хандуулна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Советскэ правительствын колхоз, совхозуудай мэдэлдэ үгэһэн туйлай ехэ зөөри ашаглагдажа, хэдэн арбаад миллион тонно химиин үтэгжүүлгэ, хэдэн миллион трактор болон бусад хүдөө ажахын техникэ хэрэглэжэ 1970—1980

КПСС-эй ЦК-гай Пленум тухай гадаадын хэблэл иигэжэ бэшэнэ

онуудта хараалагдаһан хараа түсэбүүд имагтал үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ этигэнэбди.

ДЕЛИ. Хэдэн зуун жэлэй турша соо империалистнуудай дарлалта доро байһан, үшөө мүнөөшье ядуу түлюур байдалтай Индиин арад зондо КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй материалнууд үльгэр онтохон шэнгеэр дуулдана гэжэ Индиин Коммунис партиин центральна секретариадай гэшүүн Ромеш Чандра ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ.

«Теэд коммунизм байтуулагшад үльгэр онтохо зохёогшо хүнүүд бэшэ, харин бүхы оронуудай ажалшадта һаруул һайхан замые нээжэ үгэһэн, түрүү һүүритэ ябадаг хүнүүд гээшэ» гэжэ Ромеш Чандра хэлээ.

ГАВАНА. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ зорилготойгоор Советскэ Союзай элсүүлһэн зөөри хүдөө ажахын шиидхэгдээгүй асуудалнуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга олгоно гэжэ «Мундо» газетэ бэшэнэ.

СОФИ. Болгариин бүхы газетэнүүд КПСС-эй ЦК-гай хүдэлмэри тухай мэдээсэлнүүдые толилоо. КПСС-эй ЦК-гай Пленум Һадаа Советскэ Союзай хүдөө ажахые хүгжөөхэ шэнэ шата нээжэ үгэхэ юм гэжэ «Работническо дело» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо асуудалнууд Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ гэжэ «Отечествен фронт» газетэ тэмдэглэнэ.

ПРАГА. Чехословакиин олониитын гол анхарал КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүдэлмэридэ хандуулагданхай. СССР-тэ химиин ехээр хүгжөөгдэжэ байһан мүнөө үедэ хүдөө ажахые эрид түргэнөөр дэбжээхэ арга боломжонууд бии болоо гэжэ Словакиин компартиин ЦК-гай орган «Правда» газетэ бэшэнэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ асари ехэ түсэбүүдые СССР-эй бүхы республиканууд хараална гэжэ Словакиин газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Куба жэшээ харуулна

ГАВАНА, февралиин 13. (ТАСС). Америкын империалистнуудай талаһаа гаргагдадаг ээрхэг түримхэй ябадалнуудта эсэргүү революционно тэмсэлдэ Латиин Америкын арадуудай Кубын революцитэй талархадаг байһан ушар угаа ехэ удха шанартай юм гэжэ «Нотисиас де Ой» газетэ бэшэнэ. Нүгөө талаһаа харахада, Кубын революциин илалта хадаа империализмда эсэргүү тэмсэлдэ, социализм байгуулха хэрэгтэ тэрэнэй туйлаһан амжалтанууд Латиин Америкын гүрэнүүдтэхи революционно хүдэлөөнэй хүгжэхэ ябадалда ехэ нүлөө үзүүлнэ. Мүнөөнэй байдалда ямаршье гүрэн революци хэжэ, империализмын дарлалта доороһоо сүлөөржэ, социализм байгуулха аргатай гэжэ Кубын жэшээ харуулна гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

БОЛЛ КИПРТЭ ХӨӨРЭЛДӨӨ ХЭБЭ

НИКОЗИ, февралиин 13. (ТАСС). США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо Дж. Болл Кипрэй президент архиепископ Макариостой уулзажа, час хахад шахуу саг соо хөөрэлдөө хэбэ. Дж. Болл вице-президент Кучуктай уулзаба. Тэрэнэй удаа США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо Кипрэй президент Макариостой хоёрдохёо уулзаа.

Уласхоорондын зэбсэгтэ хүсэнүүдые Кипртэ асарха гэһэн Англи болон Америкын табиһан шэнэ түсэбтэй Болл Никози ерээ гэжэ хэблэлдэ мэдээсэгдэнэ.

АМЕРИКЫН БОЛОН ЧАНКАЙШИСТНУУДАЙ СЭРЭГҮҮДЭЙ МАНЕВРНУУД

ТОКИО, февралиин 13. (ТАСС). Америкын 7-дохи флодой 70 корабльнууд чанкайшистнуудай сэрэгүүдтэй хамта маневрнуудые үнгэргэхэ зорилготойгоор Тайвань руу ерэжэ ябана. «Бэк пэк» гэжэ нэрлэгдэһэн энэ маневрнууд дурбэн неделиин турша соо болохо юм. Долоодохи флодой заһанги бэлэн байһаниие шалгаха, аюулай болоходо хоёр союзнигуудай бэе бэедээ туһаламжа үзүүлхээр бэлэн байһаниень энэ маневрнууд харуулха юм гэжэ Америкын командовани мэдээсэв.

Хилын саанаһаа

У Тан Р. Батлертай уулзаба

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 12. (ТАСС). Үсэгэлдэр Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Р. Батлер ООН-ой генеральна секретарь У Тантай уулзажа, Кипртэ тохёолдоһон байдал тэрээнтэй зүбшэн хэлсээ. Эдэ хэлсээнүүдтэ мүнөө Кипрэй асуудал эрхилдэг, тусхай политическэ асуудалнуудаар ООН-ой генеральна секретариин туһалагша Р. Банч, ООН-ой генеральна секретариин канцеляриин начальнигай орлогшо Рольс-Беннет хабаадалсаа. Рольс-Беннет январь һарада Кипр ошожо ерэһэн юм.

Фархан пресс-конференци хэбэ

БАГДАД, февралиин 13. (ТАСС). Ирагай арми удаа дараалан, хараалагдаһан түсэбэй ёһоор, Ирагай хойто районуудһаа бусажа ерэхэ гэжэ Ирагай культурын болон национальна хүтэлбэриин министр Фархан эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ хэлэбэ. Ирагай хойто зүгтэ буудалдаан зогсоогдоо, гэжэ журналистын асуудалда тэрэ харюусаа. Курднууд ирак арадай таһаршагүй хубинь болоно гэжэ Фархан тэмдэглээ.

Үбэлэй хүйтэндэ...

С. БАЛДУЕВАЙ фотоэтюд.

Һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд тухай

Нүхэрэй альган халуун

Би тэдэ хоёрые удаан хаража байнаб. Нэгэниинь үндэр аад, нарин бэетэй, харанууд, hонюуша нюдэтэй, шүрбэhэлиг гарнуудтай. Нүгөөдэнь сагаан шарайтай, шаб шара үhэниинь елытэр хойшоо hамнаатай, харасань даруу, хүдэлсэншье удаан. Түрүүшынхинь түргөөр хармаан сооhоо папирос гаргаад, нүгөөдынгөө аманда шахуу хэхэдэнь, тэрэнь яаралгүй хармаан соогуураа юушьеб бэдэрнэ. Таахэда, зуруул. Олоодшье яаралгүй тамхяа аhаана. Тухайлхада, эдэ хоёр тад ондоо зантай хүнүүд хаш. Гэбэшье бүхы завод соо эдэнэр шэнги эбтэй нүхэдые олохогүйт, яашье олохогүйт, боосолдоё. Үндэр нарин бэетэнь — Алексей Хензин, нүгөөдэнь — Станислав Гужванс, мастер.

Алексей часаа хараад, ябая, эхилэе гэhэн тэмдэг толгойгооро үгэбэ. Станислав тээ саанахана байhан электродвигатель шалган гаргадаг стенд тээшэ яаралгүй алхалба. Матрос зангаар, палуба дээрээ ябаhандал, найгарган татаад. Алексей нүхэрэйнгөө хойноhоо дабшаба.

Үгы, эдэнэр ходо үгэгүйгөөр бэе бэеэ ойлголсодог байгаагүй юм. Үгы даа....

* * *

Станислав нэгэтэ Алексей нүхэрэйнгөө электродвигателиин обмоткэ задалхые харахадаа, гарайнь hалганажа байхые обёороо бэлэй. «Баhал уугаалтай» гэжэ hанабашье, юумэ хэлээгүй hэн. Үглөөдэрыньшье зорюута адаглахадань гарынь жэжэ шүрэб оножо мушхажа ядажа байгаа бшуу. «Бүтэхээ болёол даа, яагаа гээшэб» гэжэ дотороо шэбшэбэ. Теэд сэхэ рүүнь хөөрэлдэхэ гэхэдэнь, Алексей үг маг гээд. энэ тэрэ түрэлни айлшан буугаа, тэрэнэй, энэнэй түрэhэн үдэр тэмдэглээб гү. али бэшэ ямаршьеб шалтагаан дурдаад, сэхынь хэлэжэ үгэдэггүй байба.

«Үдэшын халаанда хүдэлхэ байгаад, амаржа хэбтэтэрнь, гэнтэ үүдыень хэншьеб шанга шангаар тоншобо. Үүдэ нээхэдээ Станислав гайхаа hэн. Урдань нюдэндөө уhа гүйлгэhэн Алексейн hамган байжа байгаа бшуу.

— Станислав, хүлисэ намай, ерэхэл гэжэ шиидээд ерээб. Тэрэгүйдэ аргагүй болоо. Басагамнайшье айжа. үргэhэн соогоо бархирна. Шиил туhалхаш, бэшэ хэншье туhалхагүй, шиил эгээл hайн нүхэрынь ха юмши, — гэн уйлганашаба.

Станислав нүхэрэйнгөө hамга номгоруулаад, hанаагынь заhаад, хүдэлмэришэ хубсаhаяа үмдэжэ, сагhаа урид ажал тээшээ ошоо hэн.

Халааншье эхилбэ. Теэд Алексей үгыл аад үгы. Станислав үүдэнhээ харасаяа таhалнагүй. Удангүй арбан минута шахуу гээгдэжэ, Алексей ерэбэ. Нюдэнүүдынь ямаршьеб хэм гадна улаан, хүдэлсэ, ябасаншье тогтуури-гүй. Юунэй болоhые тухайлхадаа, Станислав хажуудань ошоод:

— Амилал даа, — гэбэ. Алексей энеэhэнэй тэмдэг үзүүлжэ, үрөөhэн нюдөө анид гээд:

— Нүхэр, бишни нэжээдые балгаалдеэ, бараг бэзэ даа, гэжэ амалба. Тиигээд хубсаhаяа тайлаад, комбинезоноо үмдэхэеэ забдахадань:

— Байз. Ши мүнөөдэр хүдэлмэрилхэгүйш, — гэжэ Станислав эридээр хэлэбэ.

— Зай, юугээ шашанаш даа. Хүдэлнэ аабзаб, хэнhээш дутуугүй хүдэлхэб, — гэжэ Алексей бардамалба.

— Хүдэлхэгүйш.

— Хүдэлхэб!

Станиславай огто хүлеэгээгүй байтар Алексей гэнтэ гэдэргээ сухарижа ерэhэн бэеэрээ, нүхэрэйнгөө үргэн худар эрид ёборжорхибо. Тэрэнь найгагад гэбэшье, хүл дээрээ тогтоо hэн. Энэ онсо ушарай болоходо хүн зоншье олоороо суглараа hааб даа. Заводой завод болохоhоошье хойшо хүдэлмэришэн мастераа шаагаа гэжэ дуулдаагүй hэн. Харин мүнөө...

Алексей гэнтэ юу хэжэрхиhэнээ ойлгоходоо, проходнойн hамганай оогло ооглотор, бушуухан гүйжэ гараад, түмэр харгын рельс дахан зүүн, баруунаашье ехэ ойлгонгүй алхалжал, алхалжал ябаа hэн. Зүрхэниинь хүндөөр, түргэ түргэн сохилно. «Чемпион, харыт үгы энээнээ» — гэжэ байжа суглараhан зоной дундаhаа хэнэйшьеб хоротойгоор хэлэhэн үгэнүүд шэхэндэнь соностожол байхадал гэбэ. Хаанашьеб, арадань гэнтэ поезд хуугайлжа, Алексей залд гээд, байра дээрээ зогсоо hэн. Хажуугаарнь пассажирска поезд дунгинан үнгэрнэ. Вагоной сонхонуудта сэрэгэй хубсаhатай хүбүүд, зариманиинь матро-суудшье хэбэртэй, ... шам зуура харагд... зурагад зурагад ... дээд үнгэрнэ. Тии... дэнь Алексейн дос... агшан зуура, зурагад гээд үнгэржэ байhан энэ ваго... сонхонууд мэтэ, ажабайдалайнь хуудаhанууд хойно хо... hоо ирагдан харагдаад, үгы боложол байхадал гэнэ. «Ч... пион, харыт үгы энээнээ». Дэмы хэлэгдээгүй даа. Н... гон далайн флодой чемпион албанhаа табигдаhан А... сей Хензин hарабшагүй малгай, бушлат үмдэhэн т... хото Улаан-Үдэеэ поездоор ерэжэ ябахадаа ямар бая... hэм, досоонь хүнгэн гээшэнь. Нүхэдөө, тэрэ тоодо т... Улаан-Үдэдэ боксын секцидэ ябаhан, хожомынь та... саhан, ханилhан Станислав Гужвансые, эхэ, эсэгэеэ ... гэн лэ хараhай гэжэ hанажа ябаhаниинь гайхалгүй ... Станислав Гужванс хожомынь Улаан-Үдын чемпион ... лоо гэжэ дуулаhаншье байгаа.

Харин мүнөө... Эшэдэhэнэйнгээ хүрэhэнhөө боло... газар доро орошохо, нимэ түргэн поеззо hуугаад ... бэн зүг, найман хизаар шэглээд ябашаха, эндэhээл ... болохо дуранинь аргагүй хүрэнэ. Теэд нэгэ бага ... шэжэ үзөөд, тиигэжэ болохогүйень ойлгоно. «Станис... цехэй начальнигта дуулгаха. Тэрэнь бүри саашань... Досоонь бүри муу болоно. Алексей гэртээ ерээд, юун... гэжэ хэлэнгүй удаан хэбтээ hэн. Һамганиинь нэгэл ю... болоо гэжэ тухайлаашье hаа, асуухаяа шиидээгүй ... «Станислав хөөрэлдөө ха юм даа» — гэжэ таамаг... бэлэй. Алексейшье тэрэ hүни унтангүй хоноо. Үглөө... рынь проходнойн үүдэндэ ошоод, тамхи татааша боло... буруу хараад, орохоёо шиидэжэ ядажа зогсод гэз ... «Болодог юумэнь болуужан» — гэжэ hанаад цех ур... гаа шэглэбэ. Ороходонь, Станислав ерэнхэй, халаан... гаа урда тамхи татадаг зангаараа тамхиял татажа б... ба. Теэд мэндэшье гэлсэбэгүй. Алексей буруу хара... зандаа хубсаhаяа hэлгээд, тамхишье татангүй, шалга... жа байhан двигателиин хажууда ошоод, обмоткынь ш... шэлбэ. Тиихэдээ хэдыдээл цехэй начальник дууда... ааб гэжэ хүлеэжэл байба. Станислав юунэйшье болоо... юумэдэл хүдэлжэл мэдэнхэй. Теэд тэрэ үдэр, хожом... шье Алексей Хензение хэншье дуудаагүй hэн. Хэ... хоноhон хойно ажалай hүүлээр душда ороод, хубсаh... hэлгээд, Станиславай проходнойгоор гарахада, га... Алексей хүлеэжэ байба. Хажуугаарнь үнгэрхынь тэ...

— Стась... хүлисэ, — гээд, тэрэнэйнгээ гараа hарб... гаашьегүй байхадань, Алексей гарынь халуун альгаа... шангаар адхаад, гэмтэй нюдөөр урдаhаань шэртээд, ... эрьелдэн саашаа ябашоо бэлэй.

Нэгэ хирэ нүхэрэйнгөө хойноhоо хаража байха зуур... «Тиигэхэл гэжэ мэдээ hэм... Этигэдэг хүм», — гэжэ С... нислав досоогоо шэбшээ.

Үнэхөөрөөшье тэрэ гэhээр Алексей архишье уух... болёо. Харин ажалдаа үшөө шударгы болоо бэлэй.

Тэрэ хоёр шэб шэнэхэн, шэрээр анхилан байhан гу... бан фазатай электродвигатель стенд дээрэ хоноон та... жа хүдэлгэбэ. Һиинаан дуулдана. Станислав приборну... дай хойноhоо наряар адаглана. Алексей, обмотко, яко... гэхэ мэтыень анхаралтайгаар харана. Нэгэ хэды боло... хойно, Станислав баруун гарайнгаа барбаадайе харуул... Харюудань Алексей ойлгонгёор миhэд гэбэ.

Тэдэнтэй танилсахаяа hанаа hаа, Улаан-Үдын «Эле... ромашина» заводой сүмөөрөө коммунис ажалай удар... гай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн электромеханичес... цехэй шалгадаг станци соо хүдэлдэг гэжэ мэдэгты.

В. ПЕТОНОВ,
А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

Химиин шэдэ

★ Нэгэ килограмм карбамид хэрэглээд байгаа hаа, hүн — 10—12 кг, мяхан 0,5—2 кг, нооhон 90—160 граммаар нэмэдэг гэжэ элирүүлэгдэнхэй.

★ Центнер аммиагай селитрые утэгжүүлгэ болгон хэрэглээ hаа, шэниисэ 4—5 центнер, хартаабха 18—20 центнер, саахарай свёкло 25—30 центнерээр ургасаяа нэмээдэг.

★ Үбhэ ногоо ургашаhан нэгэ гектар таряае бог хогhоонь сэбэрлэхын тула бүхэли hара соо хүдэлхэ ушартай бологдодог. Хэрбээ гербицидүүдые хэрэглээ hаа, энэ хүдэлмэри оройдоол хэдыхэн часай турша соо түгэсхэгдэхэ юм.

Баатар ЗОДБОЕВ:

Шүлэгүүд, зурагууд

Алтан vулым бүрхөөhэн
Адуу малаа магтахам гү?
Алаг зүрхым буляаhан
Амараг шамаяа магтахам гү?

Уулын үндэры ээлhэн
Эдир бүргэды магтахам гү?
Уймар багадам бүүбэйлhэн
Оронгоёо магтахам гү?

Оронгын эрьеэр ургаhан
Улаахан сэсэгүүд арюухан лэ!
Урасхал долгиндонь наадаhан
Уймархан жараахай солбон лэ!

Талынгаа үргэнии агшааhан,
Тахагүй хүлэгынь хурдан лэ!
Тэнюухэн зүрхым жаргуулhан,
Түхэрэзхэн шарайшни илдам лэ!

Шагналши, инагни,
шэмээгүй,
Сэлгеэн гээшэнь hүниин.
Шууяна, шааяна
найганагүй
Сэлэнгын мүнгэн шугы.

Мүшэн жэжэхэн хашарhад
Мойhоной мүшэр дээгүүр,
Шиниим заха дээгүүр
Сэнтэнэ, толотоно,
ялагашан.

Шарайшни мүшэдэй дунда
Сахюур сагаахан, арюухан.
Шугын сэнхэг соогуур
Суглуулаеы мүшэдые
хоюулан.

Шэнэхэн гэртээ асаржа,
Сэсэхэбди шала дээгүүр,
Мүшэдүүд элин элин,
Мүнгэн хүгжэм хуурдахал.

„ХИМИ БА ЛИРИКЭ“

Абаhаар харахада, тад ондоо зүйлнүүд гэжэ hанахаар — хими, лирикэ тухай хөөрэлдөөн уран зохёолшодой холбоондо болоhон партийна суглаанай гол анхарал хандуулаа.

Манай орон дотор химиин хүгжэлтэ тухай hонирхолтой элидхэл Улаан-Үдын горкомой секретарь нүхэр Похосоев хэhэн байна.

Уран зохёолшод А. Бальбуров, Ц. Дамдинжапов, Н. Балдано, М. Степанов болон бусад үгэ хэлэхэ зуураа, түрэл парти, правительствынгаа энэ гайхамшагта хэрэг эхилhые дэмжээд, арга хаба соогоо хубнтаяа оруулхаар бэлэн байhанаа мэдүүлээ.

„ЭБ ЗҮБЫЕМНАЙ ОЛГЫТ, ХҮН ЗОН“

Имэ нэрэтэй Александр Андреевэй роман совет уншагшадай халуун hайшаалда хүртэhөөр үнинэй юм. Тус романай үйлын хүгжэлтые дахуулан бэшэгдэhэн зүжэг Гүрэнэй ород драмын театр hаядаа табиба.

«Эб зүбыемнай олгыт, хүн зон» гэhэн зүжэгые режиссёр В. П. Хмелев найруулан табяа, уран зурааша Л. Коваленко шэмэглэн гоёогоо.

Гол рольнуудтань Буряадай АССР-эй габьяата артистнар М. Железнова, А. Голубчикова, Р. Бенская, артистнууд И. Кутянский, Л. Панков, Ф. Пилюгин, В. Белецкая болон бусад наадана.

Театрай энэ шэнэ зүжэгые хүн зон халуунаар угтаа.

ТҮРЭЛХИДЭЙ РАДИОЛЕКТОРИ

Багшанарай үүсхэлээр Инсэнгын совхоздо тусхай радиолектори эмхидхэгдээ. Тус радиолектори гарагай нэгэн бүхэндэ үдэшын 6 часhаа хүдэлмэреэ эхилнэ. Коммунис ёhоор хүүгэдые хүмүүжүүлгын асуудалнуудые түрэлхидэй дунда нэбтэрүүлхэ зорилготой. «Коммунис ёhоор хүмүүжүүлгэ тухай марксистско-ленинскэ hургаал», «КПСС-эй Программа коммунизм байгуулагша эдэбхитэдые хүмүүжүүлхэ тухай», «Совет бүлэнэр болон тэдэнэй хүүгэдые хүмүүжүүлхэ зорилгонууд», «Интернациональна хүмүүжүүлгэ», «А :абайдалда химиин үүргэ» гэхэ мэтэ, мүн бусад темэнүүдээр багшанар радио шагнагшад-түрэлхидтэеэ хөөрэлдэхэ юм.

БҮД НЭХЭГШЭДТЭ АЙЛШАЛ...

Буряадай «Байгал» журналай ... лэг хүдэлмэрилэгшэд Улаан-Ү... нарин сэмбын фабрикада hа... айлшаар ошожо, фабрикын а... хүдэлмэритэйнь танилсаа. Ком... нис ажалай предприятиин хүн... нэрэ зэргэдэ эгээн түрүүлэн хүр... hэн тус фабрикын парткомой с... ретарь нүхэр В. Е. Ноздрева... түйлаhан амжалта тухайгаа айлш... таа хөөрөө. Удаань уран зохёол... Данри Хилтухин, Вениамин Ште... берг, Анатолий Щитов гэгшэд ө... дынгөө бэшэhэн номууд, шүлэг... тухай тэндэ сугларагшадта хөө... жэ, уншажа үгэhэн байха юм.

Г. Борисенко.

Һайшаанаб

«Буряад үнэн» газетэ үргэн олон уншагшадаа улам hонирхуулхые хүсэн, байгша оной суббото бүхэндэ «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар» гэhэн гаршагтай, тон hонирхолтой хуудаhа гаргажа эхилбэ.

Энэ хуудаhанда элдэб жанрай энеэдэтэй наадатай, бишыхан рассказ, очеркнуудhаа эхилээд, үльгэр онтохон, таабари, хошоо холбоо, шог ёгто зүйлнүүдhээ бүрндэhэн зохёолнууд толилогдохоор хараалагдаhаниинь ехэ таатай байна.

«Хаза гэмэ хурса шүдэтэй, хара гэмэ хёрхо нюдэтэй», хүдэлмэридэ хүдэржэhэн, ажалда атаржаhан, ургажа ябаhан улаан бургааhад — эдиршүүл! Хурдан хурса булад гуурhануудаа саб гэhэн саарhан дээгүүр хатарган, эдэ хуудаhануудта тунхагламаар зохид зүйлнүүдые, таhалгаряагүй хойно хойноhоонь шэдэлжэ байха бээзт гэжэ ехэтэ найдагдана. Хүлеэнэшьебди. Үбгэн би өөрынгөө хубита болгон шэхэнэй шэмэгтэ нэгэ шэнэ шогоо табихыем зүбшөөгыт.

Аполлон Шадаев, уран зохёолшо.

Шог ёгто рассказ

ҮҺӨӨ НЭХЭЛГЭ

Нютагаймнай суута ангуушан Мархайн Базар тэрэ үбэл тоогүй олон шоно хюдажа, колхозойнгоо хони, малые аhала абараа, магтаалдашье хүртөө hэн. Һүүлшынь шоно бузар томо, шаргада ашаад асархадань. hүүлынь газараар шэрэгдэжэ ябаа hэн ха гэжэ hанагшаб. Хүн зон айхабтар олоороо сугларжа, тэрэ шоныень тойрон: «Энэ золиг, үнгэрэгшэ зун колхозоймнай поршоонхонуудые hайсал хюдаа, хонидые шүүрээ hэмнай», — гэлдэн уй хай табилдаба.

Мархайн Базар тэдэнтэй олон таба юумэ дуугаралсабагүй. Шонынгоо арhые бүтүүгээр хуулажа хэбтэ хээд, гэрэйнгээ зүүн ханада унжытарнь үлгэжэрхиhэн байгаа. Дондок хүбүүниинь үглөө бүри тэрэ арhыень эльбээд лэ үзэгшэ hэн. Үетэн нүхэдэйнгөө ерэхэдэ: «Минии аба ойро шадархи тайгын ангуудые бултыень алаа. Би баhа ангуушан болохоб» гэжэ энэ шоные өөрөө алажархиhан шэнги дорюунаар hайрхан хэлэдэг байба.

Хэды үдэр үнгэрбэ. Дондогой аба шонынгоо арhые хэбhээнь мулталжа, магазинда тушааха байна гээд, тушаажа үрдингүй баhа агнууридаа гараа hэн ха. Гэртээ гансаараа үлэhэн Дондок энэ шонынь арhые бэедээ углажа, мүргэхэеэ hанадаг, муу зантай малаагша үнеэгээ айлгаха, тэрээнhээ үhөөгөө абаха байна гэжэ гэнтэ бодобо.

Долоотой Дондок ехэ түргөөр лэ мүнөөхи арhыень урбуулжа, бэедээ углаба. Шоно шэнги дүрбэн мүсэ дээрээ бодоод, үнеэдэй байра тээшэ мүлхибэ. «Харалши, мүнөө намhaa бүхы амитад айхал. Тайга нохой абяагүй болошохо. Малаагшан ухаа мэдээ алдаха. байха. Уhалхаяа тууха дамни, нэтэ доби, намайе хүншье гэжэ бодоггшогүй hэмнай, одоошье мүнөө...» — гэжэ досоогоо Дондок шэбшэнэ.

Нээрээшье Тайга нохой ганшье гэжэ хусабагүй. Бамбагархан hүүлээ хабшаад, хашаа доогуур гулдиран хоргодобо. Сарайн хойгуур хүйтэн саhа шэншэлжэ байhан хүршэ айлайнь үнеэн хажуу тээшээ халба hүрөөд, муухай гэгшээр мөөрэн, hүүлээ ёдойлгон оодорбо. Дондогой хорёо доогуур шургамсаар, hара hархагар эбэртэй малаагшаниинь хүнэй сошордомоор мөөрэбэ. Саhанай бурьятар хүлөөрөө газар малтажа. хүзүүгээ хүжылгэн урдань зогсошобо Бишыхан Дондогой урагшаа нэгэ даб гэхэдэнь, малаагшаниинь бүри шангаар бурхиржа, мэнэ-мэнэ эбэрээрээ hэжээд лэ хаяхаар толгойгоо угзаран байба.

Айжа бахардашанхай Дондок уйлажа, бархиржашье оромоо алдаба. Тиигэжэ байтарнь хүршэ айлайнь үнеэн гүйжэ ерээд, хорёогой саанаhаа баhа бузар муу хайгаар бурхирба.

Үнеэдэй ором дүримгүйгөөр мөөрэлдэхые дуулаhан хүршэ айлайнь үбгэжөөл гартаа модо бариад, «hөөш, hөөш» гэжэ хашхарhаар, хорёо тээшэ яарvv түргэнөөр бэгзэгэнэн гүйбэ. Гэгээн сагаан үдэр үнеэдтэ шоно добтолоо гээшэ гү гэжэ hанаа бшуу.

Хэрбээ энэ үедэ тэрэ үбгэжөөлэй ерээгүй hаа, бишыхан Дондок яахашье hэм, бү мэдэе. Мүнөөшье болотор гайхагшаб.

М. Осодоев.

ХОБДОГ АЛЯАҺАН НЮҺАТА НЮРГАЙ ХОЁРОЙ УУЛЗАЛГА

Нэгэтэ зунай тунгалаг сагта Нюhата Нюргай хото ошожо ябаhаар, тульба сагаан хээрэ дээрэ Ибануур илааhантай уулзаад:

— Илааhан, илааhан! Хаанаhаа харгы хөөдэжэ ябанаш?—

— Хото-городhоо, — гэжэ обор тоборхоноор харюусаба.

— Хаана зорибош?

— Хүдөө нютагта хүрэхэм.

— Тэндэ юун бэ?

— Шубуунай hүнhөө бэшэ юуншье байха. Хото-городойхид эдеэ хоолоо хобто хорбилоо, холодильнигтаа хээд, хаагаад хабхаглаад орхидог заншалтай болоо. Шэрээ дээрээ шэмхэшье бутархай үлөөн, дуhаангүй амhарта соо хээд, сагаан бүдөөр хушажархидаг. Айе даа! Гэдэhэмни хии hалхяар дүүрээд хоршогоножо байна. Гуринхалха болоходоо элбэг дэлбэг эдеэ хоолтой хүдөө тосхондо хүрэжэ, жэржэгэрхэн гэдэhээ эльбэн тэжээл тэнхээ абахам, — гэжэ Илааhан энеэбхилээд, урда хоёр хүлнүүдээ хабирсалдуулан hууба.

— Һэ, юу хэлэнэт. Урданхи хүдөө тосхоншни бэшэл байха. Хараарай даа.

— Яагаа, юун болоо юм? — гэжэ нүхэрынь hонирхошобо.

— Хүдөө тосхон хото-город хоёройш хоорондохи илгаа усадхагдажа, хаана яанагүй культурын үрэ жэмэс hалбаран, арюун сэбэр болоо гэжэ мэдэлши. Ээ-ээш даа! Мүнөөнэй шэнэ байдалhаа хожомдожо, хохидол үзэжэ ябаналтайш, баарма даа! — гээд нүгөөдэнь наадалан ёгтолбо.

— Үгы, ши хаанаhаабши?

— Хүдөө тосхонhоо.

— Хайшаа харайбаш?

— Хото- город.

— Ямар хэрэгээр?

— Хүдөөгөөрхиндэ муушалуулаад, зугадажа ябанам даа.

— Ай зайлуул, ямар зэмэ хэбэш?

— Зэмэшье гэжэ юу байхаб. Харин хаахар баахарнуудай хамар coohoo харайн гарахаар забдахадам, гурьба руу гуран гүйбэ, гуяhаань бариад газар нэшэсл гээшэдэл эрхы долёобороороо хабшаад, газарта хаяhаниинь багадаад, хүлөөрөө шанга шангаар этэрээд, шорой тооhондо булажархидаг. Тиигээд тэрьедэбэ гээшэб.

— Зай, зай даа, ойлгосотой! Үгы, эндэшни дээрэ юм гү?

— Хэлсээн юу байхаб. Хото городойхид намайе арюухан сагаан пулаадтаа орёогоод, аятайханаар хармаандаа хээд, ябашадаг юм даа. Ши ойлгоно гүш?

Амаралтын үдэрэй үглөөгүүр
..аар ханхинама hонор.
Хадын оройhоо бүлөөрөө
Халтиран буухада сомор.

Н. ГОЛОВАНОВАЙ зураг.

Энээниие мэдэхэ гүт

✦ Хүнэй дотор бэе үбгэ... тумань хүнгэн болодог юм. ... шээлхэдэ, 29 наhатай эрэ хү... уураг тархи дунда зэргээр 1... грамм болодог hаа, дала хүр... дэнь, оройдоол 1266 грамм т... даг.

✦ Эгээл томо мүндэр Эна... орондо 1929 оной майн 11-дэ ... hон байгаа. Зарим нэгэнэйнь ... жүүр 13 см. болоо. Тиихэдэ ... нүүрынь 1 килограмм шаху...

✦ Тэрмээлжэнүүд эгээн хо... амитадай нэгэн юм. Натурал... нуудай анхарhанай ёhоор, ... мээлжэн хоёр часай турша... дүшэн аляаhа залгижархих... үшөөл садаагүй байдаг.

✦ Кукурузын эшэдэ шэбэ... годин хорхойнууд зүргаан ... хахадай туршада, минус 269 ... дус хүйтэ тэсэхэ юм. Х... шэhэн годин хорхойнуудые ... шоод үзэхэдэ, ханхинаhа б... Харин гэдхээхэдэ, амидыржа, ... дэлжэ эхилдэг.

ТААБАР...

1. Дайдада гурбан хомхой?
2. Дайдада гурбан сэмсы?
3. Тобхоодойхон хаанаhаа ерэб...
Тоhотын голhоо ерээб.
Тоhотын голhоо ерэhэн аа...
Толгойш юундэ хатанхайб?
4. Дээрэhээ бууhан шэнги,
Дэгнүүл дээрэ тогтоhон шэ...
Хурын уhаар угаагдаhан
ша...
Хурса хутагаар мүлюулhэ...
ша...
5. Долоон ехэ дүшэнэ,
Домбо ехэ хабхаг,
Хоёр ехэ шагаабари,
Долоон мэдээшэ hамгад,
Долоон заабариша үбгэд?

Д. ДЫШЫНОВ,
С. ДЫРХЕЕВ.

буряад үгын тайлбари

„Аяга“

Анхан буряад хэлэндэ «аяга» гэжэ үгэ байгаагүй. Орондонь «тагша» гэдэг бэлэй. Зарим буряад нютагаархин мүнөөшье хаа яа «тагша» гэжэ хэлэдэг. Литературна буряад хэлэндэ «тагша» имагтал «багша, тагша» гэжэ хослолмол үгэдэ дайралдадаг. Эрдэмтэд «багша, тагша» гэдэгээ «багшаhаа» удхалан тайлбарилжа, абяа дууряажа бии болоhон гээд hанаа амар тудхадаг. Шиидхэхэ асуудалаа мини амаараа абаралдаад дүүрэнхэй гэжэ энэ тайлбарие буруушааха байнабди.

Мүн «багша» хадаа монгол, буряад изагууртай үгэ бэшэ юм. Эрдэмтэд энэ үгые санскрит хэлэнэй «бхикшу» гэhэн үгэhөө гараhан гээд тайлбарилдаг. Тэрэнь ямаршье юм бэ. Зүгөөр урда сагта, XII—XIII зуун жэлэй үедэ, уйгуур хууша монгол бэшэгээр турок арадуудта хабаатай элдэб саарhа бэшэдэг даамал бэшээшэд «бакши» гэжэ нэрлэгдэдэгынь мэдээжэ юм.

Харин «аяга» гээшэмнай уйгуур хэлэнhээ гараhан үгэ. Зүгөөр энэ үгын анхан түхэлынь «аяга» бэшэ, харин аяг (а ад) гэжэ байhан юм. Теэд анхан «аяг» гэhэн үгэ яагаад «аяга» гэhэн түхэлтэй болоо хаб?

«Аяг» гэhэн уйгуур үгын hуурида — «а» гэhэн зүгэй падежэй hүүл нэмээд, уйгуур, хууша монгол бэшэгээр аяг-а болгоод, монгол, буряад хэлэндээ «аяга» гэhэн үндэhэн hууритай үгэ бии болгожорхёо юм.

«Аяга» гэдэг мүнөө ёhото буряад үгэ гээшэ ааб даа. Юун бэ гэхэдэ, энэ үгэhөө суффикснуудай хүсөөр элдэб нэрэ үгэнүүд, үйлэ үгэнүүд бии болонхой. Жэшээлхэдэ, аягаша дархан, аягалаан, аягалаашад, аяга дүүрэн — ама садхалан, аягын шэнээн (нюдэн), шэл аяга, шэгнүүрэй аяга, аягаар бадар суглуулха г. м. Мүн «аяга соо алаг булаг» гэжэ «нюдэн» тухай таабари арадай аман зохёолдо бухөөр hуушанхай юм.

Б.-Д. БАДАРАЕВ,
К. ЧЕРЕМИСОВ.

Москва.

Редакторай түлөө
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25—41, 38-30, информации — 32-74 и переводов — 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00039. Зак. № 153.